

ZVEZA ZA TEHNIČNO KULTURO SLOVENIJE
57. SREČANJE MLADIH RAZISKOVALCEV SLOVENIJE 2023

POZNAVANJE ISLAMSKE KULTURE MED OSNOVNOŠOLCI

RAZISKOVALNA NALOGA

RAZISKOVALNO PODROČJE: SOCIOLOGIJA

Avtorica: KLARA KOROŠEC, 9. a

Mentorica: URŠKA OBLAK

OŠ Franca Rozmana - Staneta Maribor

MARIBOR, APRIL 2023

KAZALO VSEBINE

1	UVOD.....	7
2	METODOLOGIJA.....	8
3	HIPOTEZE	9
4	VSEBINA	11
4.1	O ISLAMU	11
4.2	VEJE ISLAMA	11
4.2.1	SUNITI	12
4.2.2	ŠIITI	13
4.2.3	SUFISTI	14
4.2.4	VAHABIZEM	14
4.3	SVETIŠČA.....	15
4.4	PET STEBROV ISLAMA	15
4.4.1	ŠAHADA	15
4.4.2	SALAT	16
4.4.3	ZAKAT	16
4.4.4	SAUM	16
4.4.5	HADŽ	17
4.4.6	DŽIHAD.....	17
4.5	ŽIVLJENJE MUSLIMANOV	17
4.5.1	ROJSTVO	17
4.5.2	POROKA.....	18
4.5.3	SMRT.....	18
4.5.4	OBLAČILA	19
4.5.5	PREHRANA	20
4.6	ISLAMSKI KOLEDAR.....	21
4.6.1	PRAZNIKI	21
5	RAZISKOVALNI DEL	22
5.1	ANKETNI VPRAŠALNIK	22
5.1.1	PREDSTAVITEV VZORCA.....	22
6	REZULTATI	24
6.1	ANKETNI VPRAŠALNIK	24
6.2	INTERVJU	45
7	INTERPRETACIJA REZULTATOV	47

8	DRUŽBENA ODGOVORNOST	54
9	ZAKLJUČEK	55
10	PRILOGE.....	56
11	VIRI IN LITERATURA.....	58
11.1	KNJIŽNI VIRI.....	58
11.2	SPLETNI VIRI.....	58

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Učenci mestne šole po razredih	22
Graf 2: Učenci vaške šole po razredih	23
Graf 3: Poznavanje posameznih delov islamske kulture	24
Graf 4: Sveti jezik islama (učenci mestne šole)	25
Graf 5: Sveti jezik islama (učenci vaške šole).....	26
Graf 6: Prerok boga Alaha (učenci mestne šole)	27
Graf 7: Prerok boga Alaha (učenci vaške šole)	27
Graf 8: Koran kot temelj islama (učenci mestne šole)	28
Graf 9: Koran kot temelj islama (učenci vaške šole).....	29
Graf 10: Prepovedana prehrana muslimanov (učenci mestne šole).....	30
Graf 11: Prepovedana prehrana muslimanov (učenci vaške šole)	30
Graf 12: 5 stebrov islama, kaj ne sodi zraven (učenci mestne šole).....	31
Graf 13: 5 stebrov islama kaj ne sodi zraven (učenci vaške šole)	32
Graf 14: Razlaga besede imam (učenci mestne šole)	33
Graf 15: Razlaga besede imam (učenci vaške šole)	34
Graf 16: Dovoljenje za upodabljanje boga (učenci mestne šole)	35
Graf 17: Dovoljenje za upodabljanje boga (učenci vaške šole)	35
Graf 18: Najpomembnejše sveto mesto islama (učenci mestne šole)	36
Graf 19: Najpomembnejše sveto mesto islama (učenci vaške šole).....	37
Graf 20: Poznavanje smeri Mihraba (učenci mestne šole)	38
Graf 21: Poznavanje smeri Mihraba (učenci vaške šole).....	38
Graf 22: Poznavanje obveznosti pred molitvijo (učenci mestne šole).....	39
Graf 23: Poznavanje obveznosti pred molitvijo (učenci vaške šole)	40
Graf 24: Poznavanje časa hranjenja med mesecem ramadanom (učenci mestne šole).....	41
Graf 25: Poznavanje časa hranjenja med mesecem ramadanom (učenci vaške šole)	41
Graf 26: Poznavanje opravičenih posta med ramadanom (učenci mestne šole)	42
Graf 27: Poznavanje opravičenih posta med ramadanom (učenci vaške šole)	43
Graf 28: Primerjava poznavanja dnevnih molitev muslimanov med učenci mestne in vaške šole.....	44

ZAHVALA

Najprej se želim zahvaliti svoji mentorici, ki mi je pomagala pri celotni nalogi in mi priskrbela intervju z imamom. Nato bi se rada zahvalila imam Zinaidu Mahmutagiću za njegove odgovore na moja vprašanja. Hvaležna sem tudi vsem učencev mestne in vaške šole, ki so sodelovali pri moji anketi. Hvala tudi učiteljici slovenščine, ki je nalogo lektorirala.

POVZETEK

Med vrstniki opažam, da je nekaj pripadnikov islamske kulture. To je porodilo vprašanje, koliko poznamo islamsko kulturo. Z anketnim vprašalnikom sem raziskala, koliko islamsko kulturo poznajo učenci 3. triade mestne šole. Anketo sem razdelila tudi med učence vaške šole in rezultate primerjala. Predvidevala sem, da je poznavanje islamske kulture med osnovnošolci slabo in da učenci mestne šole islamsko kulturo poznajo bolje kot učenci vaške. Opravila sem intervju z imamom in odgovore vključila v nalogo. Ugotovila sem, da anketirani učenci poznajo islamsko kulturo bolje, kot sem pričakovala. Potrdila sem tudi, da anketirani učenci mestne šole islamsko kulturo bolje poznajo kot učenci vaške. To pripisujem večjemu številu pripadnikov islamske kulture v mestu, tudi v izbrani mestni šoli. Rezultati so nakazali potrebo po večjem informiranju učencev o religijah, s čimer bi pozitivno vplivali na strpnost do ljudi kultur drugačnih od slovenske kulture, ki je močno povezana s krščanstvom.

1 UVOD

Islam se je začel kot severovzhodna religija v Savdski Arabiji. Danes pa je okoli 1,9 milijard ljudi pripadnikov islamske religije – muslimanov, kar pomeni skoraj četrtno današnjega prebivalstva. Večina muslimanov živi na Srednjem vzhodu, v severni Afriki, jugovzhodni Evropi in jugovzhodni Aziji. Čeprav je število muslimanov v Evropi in Ameriki kar manjše, to število hitro narašča (O'Brian in Palmer, 1999).

To so nam, mladim, od prej omenjenih območij bolj poznana dejstva glede islamske religije. Že zaradi načina oblačenja in/ali nošenja naglavne rute sem se tudi sama kdaj obrnila za kom, saj nas drugačnost privlači, zanima. Tako sem pričela z raziskovanjem islama in se ob tem takoj vprašala: »Kaj sploh pomeni islam?« Odgovor sem na spletu hitro našla, najbolj znan iskalnik ponudi več kot 83 milijonov zadetkov za iskalni ključ »islam«.

Islam je arabska beseda, ki pomeni vdanost v božjo voljo, je veroizpoved, katere verniki se imenujejo muslimani. Islam je monoteistična religija, kar enostavno pomeni, da verujejo v obstoj samo enega in edinega boga Alaha. Vera temelji na izbranih besedilih iz Korana za katere verjamejo, da so nezmotljiva božja beseda. (Verstva sveta, 2009).

Islam in islamska kultura sta vse okoli nas. Zagotovo ste že kdaj srečali kakšnega pripadnika te vere. O njej se učimo tudi v šoli, a koliko sploh dejansko poznamo njena dejstva, razlage, simbole. To vprašanje sem si zastavila in se ga odločila raziskovati.

To nalogo sem se odločila pisati iz več razlogov. Največji razlog je bila čista radovednost in zanimanje o islamu. Drugi razlog je bil, da sem skozi opažanja svojih sovrstnikov ugotovila, da jih je veliko muslimanske vere. Skozi pogovarjanje s sošolci, ki niso muslimani, sem izvedela, da jih večina nima niti kančka pojma o islamski kulturi, njihovih običajih in o njihovem vsakdanjem življenju.

Moji cilji za to nalogo so bili zelo različni. Meni najpomembnejši je bil, da spoznam, koliko osnovnošolci poznajo islamsko kulturo in njene običaje. Hotela sem spoznati in tudi sem spoznala razliko poznavanja islamske kulture med mestno in vaško šolo. Skozi nalogo sem želela spoznati tudi razmišljanje imama o določenih vprašanjih, ki so se mi postavljala. Eden izmed mojih ciljev je bil tudi, da se sama naučim kaj o islamski kulturi in na splošno o muslimanskem vsakdanjiku.

2 METODOLOGIJA

Pri pisanju naloge sem uporabila različne metode raziskovanja. Najprej sem z metodo analize dokumentov poiskala osnovna dejstva o religiji islam. Začela sem s prebiranjem raznih pisnih virov in spletne literature. Literaturo sem si izposodila iz knjižnice oziroma jo poiskala na spletnih straneh. Iz literature sem povzela, kar se mi je zdelo najpomembnejše in najbolj vredno vključiti v raziskovalno nalogo.

V svoji nalogi sem pri raziskovanju na terenu z ljudmi želela uporabiti vsaj dve različni metodi raziskovanja. Tako sem se odločila za intervju in anketni vprašalnik.

Intervjuvala sem imama iz Islamske skupnosti Republike Slovenije, Maribor. Imam je vodja obredne molitve. Njemu sem zastavila vprašanja, iz katerih sem želela spoznati, kaj meni o določenih vprašanjih, kar sem povezala z vprašanji v anketi.

Kot osrednjo metodo sem izbrala anketni vprašalnik. Zdel se mi je najboljši za ugotovitev in razjasnitev mojih raziskovalnih vprašanj. S pomočjo mentorice sem oblikovala anketni vprašalnik, ki je vseboval 18 vprašanj. Prva 3 vprašanja so bila splošna, zastavljena z namenom predstavitve vzorca. Pri ostalih pa so morali anketiranci obkrožiti ali označiti en odgovor. Eno vprašanje je bilo odprtega tipa, ostala zaprta. Pri vprašanjih ocenjevanja poznavanja sem uporabila standardizirano Likertovo lestvico ocenjevanja od 1 do 5. Anketirala sem 199 učencev iz dveh šol, vaške in mestne šole, od 7. do 9. razreda. Anketa je bila anonimna in opravljena med raznimi urami pouka (največ med urami oddelčne skupnosti in urami predmeta DKE in SLJ).

Odgovore, zbrane iz ankete, sem pregledala in dobljene rezultate zabeležila. Združila sem jih v programu Excel. Iz njih sem oblikovala različne oblike grafov, katerih rezultate sem nato interpretirala. Eno izmed vprašanj je bilo odprtega tipa, kar pomeni, da so nanje učenci odgovarjali tako, da so zapisali odgovor. Te odgovore sem rangirala in oblikovala kategorije, ki sem jih zapisala in predstavila.

Vse pridobljene rezultate sem v interpretaciji rezultatov tudi razložila in podkrepila s konkretnimi primeri ter lastnimi izkušnjami. Poleg interpretacije sem zapisala še možnosti za spremembe, kar bi v sami spreminjajoči se družbi lahko doprineslo k večji strpnosti. Prav tako sem zabeležila še možnosti za nadaljnje raziskovanje, saj naloga odpira mnoga vprašanja, na katere bi bilo zanimivo poiskati odgovore v prihodnje.

3 HIPOTEZE

Hipoteza je domneva/trditev, ki opisuje, kaj konkretnega se bo zgodilo v določenih okoliščinah (Moretti, 2023). Zastavila sem si več hipotez, naštela sem jih spodaj in jih označila s črko H.

H1: Učenci slabo poznajo islamsko kulturo.

Osrednja hipoteza je, da osnovnošolci slabo poznajo islamsko kulturo. Tako ocenjujem zaradi nezanimanja za njo, čeprav smo konstantno v stiku z njo preko naših vrstnikov, medijev in preko pouka.

H2: Učenci mestne šole bolje poznajo islamsko kulturo v primerjavi z učenci vaške šole.

Če primerjamo učence mestne in vaške šole, ocenjujem, da učenci mestne šole bolje poznajo islamsko kulturo kot učenci vaške šole. Predvidevam, da imajo učenci v mestni šoli več sošolcev in tudi drugih vrstnikov islamske vere.

Nadalje sem predvidevala in postavila še naslednje hipoteze glede poznavanja islamske kulture. Predvsem me je zanimalo, katere elemente islamske kulture učenci poznajo, zato sem jih razdelala in natančno opredelila.

H3: Število pripadnikov islamske skupnosti Maribor se večja.

H4: Splošna ocena učencev o poznavanju posameznih pojmov islamske kulture je v povprečju 2.

Tako ocenjujem zaradi nezanimanja in zaradi pomanjkanja splošne razgledanosti med učenci, ki se še izobražujejo.

H5: Učenci poznajo sveti jezik islama.

Predvidevam, da so si osnovne informacije o islamu zapomnili iz pouka.

H6: Učenci poznajo ime preroka islama.

H7: Učenci poznajo, da vera islama temelji na izbranih besedilih iz Korana.

H8: Učenci poznajo, česa oz. katere hrane pripadniki islamske kulture ne smejo jesti.

H9: Učenci ne poznajo 5 stebrov islama, tako da ne vedo, kateri izmed naštetih stebrov ne sodi med njih.

H10: Učenci vedo, kdo je imam in znajo razložiti, kdo je to.

H11: Učenci vedo, da muslimani ne smejo upodabljati svojega boga.

O tem smo govorili pri več predmetih med poukom, npr. domovinska in državljanska kultura in etika, zgodovina ...

H12: Učenci poznajo sveto mesto islama.

H13: Učenci ne vedo, katero smer označuje Mihrab.

H14: Učenci vedo, kaj mora narediti vsak vernik pred molitvijo.

H15: Učenci vedo, kdaj lahko muslimani med ramadanom uživajo hrano.

H16: Učenci ne poznajo, kdo so tisti muslimani, ki so opravičeni posta.

H16: Učenci vedo, kolikokrat na dan morejo pripadniki islamske kulture moliti.

4 VSEBINA

Veliko o islamu že vemo, kljub temu pa sem ob prebiranju literature spoznala veliko novega. Najpomembnejše in najzanimivejše sem zapisala v spodnjih poglavjih.

4.1 O ISLAMU

Islam je religija, ki v zahodnem svetu sicer nikoli ni prevladovala. Smith (1996, str. 137) pa poudarja, da je od vseh nezahodnih religij islam zahodu najbližji tako geografsko kot tudi idejno, saj z religioznega stališča spada v abrahamovsko družino religij. To pomeni, da je Abraham pomemben del religiozne resnice tako v islamu kot tudi v drugih, zahodnih, krščanskih, religijah. Ne glede na to prostorsko in duhovno bližino pa zahod najtežje razume prav to religijo (Smith, 1996, str. 137).

»Nobenega dela sveta nismo bolj brezupno, sistematično in trdovratno napačno razumeli kot kompleks religije, kulture in geografije, čemur pravimo islam.« (prav tam, str. 137).

Dejstvo je, da kot si želimo to, česar nimamo, želimo raziskovati to, česar ne poznamo. In prav ta »nevednost« je vodila tudi mene, da sem začela raziskovati. Selitve, ekonomske, religiozne migracije, begunci, iskanje lepšega življenja ali združitve družine so tudi v naše mesto »prinesli« pripadnike drugih religij, drugačnih od krščanstva, rimokatolištva, ki ga poznamo bolj ali manj, zagotovo pa običaji in kultura Rimokatoliške cerkve veliko bolj prežema naš vsakdanjik v primerjavi z islamom. Običaji božiča, velike noči, cerkve v mestu so nam poznane in se o njih mladostniki toliko ne sprašujemo. Postavljajo pa se nam vprašanja, ko vidimo ženske s pokritimi lasmi, ženske, ki so na bazenu ali na obali oblečene v dolga temna oblačila, ki zakrivajo skoraj vso njeno telo. Ker je potrebno začeti na začetku, sem se najprej lotila iskanja informacij o islamu in o vejah islama.

4.2 VEJE ISLAMA

Mohamed je prerok islama. Takoj po prerokovi smrti so se začela nesoglasja glede vprašanja, kdo bo njegov naslednik. Leta 632 je večina vernikov presodila, da je treba na njegovo mesto imenovati najbolj častivrednega muslimana. Odločili so se za Mohamedovega tovariša Abu Bakra. Ta je postal prvi kalif, to pomeni politični in verski poglavar skupnosti. Njega sta nasledila dva druga kalifa, Omar in Osman. Nekateri pa so menili, da bi moral kalifat pripasti članu prerokove družine. Četrti kalif je torej postal

Ali, Mohamedov zet. Spet drugi verniki pa so presodili, da je pomembneje biti dober musliman kot Mohamedov sorodnik. Upravitelj Damaska, Moavija, je to nesoglasje izkoristil in sprožil državljansko vojno. Končala se je z umorom Alija leta 661. (Verstva sveta, 2001, str. 362–363).

Tako sta bili ustvarjeni dve veliki težnji islamskega sveta:

- večinski suniti, ki predstavljajo ljudi skupnosti in tradicije (po arabsko suna);
- in šiiti, ki menijo, da so za vodenje skupnosti vernikov najbolj poklicani Alijevi potomci.

Šiiti so v islamu manjšina, med vsemi muslimani jih je le 12 odstotkov, preostali so suniti. (Verstva sveta, 2001, str. 55) Oboji, šiiti in suniti, verujejo v Alaha kot edinega boga in v Mohameda kot njegovega poslanca in sprejemajo isti Koran. Razlikujejo pa se njihove razlage islamske zgodovine in nazori o načinu nadaljnega vodenja. Poglavitni spor med njimi se vrti okoli vprašanja, kdo bi bil moral biti Mohamedov naslednik. To je iz popolnoma verskega vprašanja preraslo v politično razpotje in postalo poglavitni dejavnik sovražnosti med njimi (O'Callaghan, 2011, str. 58).

4.2.1 SUNITI

Odgovor sunitov na vprašanje glede naslednika preroka Mohameda je bil v bistvu ta: *Nihče ne more naslediti Mohameda kot Poslanca*. Koran je namreč dokončal in spopolnil (»zapečatil«) razodetje Alahovega vodstva in razglasil, da je Mohamed »Pečat prerokov«, Mohamedov naslednik je zato lahko le varuh njegove zapuščine. Mohamed kalif (kalifa), duhovni vodja in hkrati »poveljnik verujočih«, ki skrbi za upravljanje skupnosti v spoštovanju Korana in Prerokovih Izročil. Po sčasoma uveljavljenem soglasju (idžma) naj bi skupnost vsakič izbrala za kalifa najboljšega med moškimi pripadniki Mohamedovega plemena Kurejšev (Verstva sveta, 2009, str. 363).

Prvi kalif po Mohamedovi smrti leta 632 je bil njegov tast Abu Bakr, temu pa so sledili Omar, Osman in Ali. Ti štirje »pravoverni« ali po Alahu »prav vodeni« kalifi so po muslimanskem mnenju bili tako blizu Mohamedu, da je skupaj z njegovimi izročili mogoče tudi njihove zglede šteti za vrhovno sumo (»običaj«) za vse naslednje rodove muslimanov (Verstva sveta, 2009, str. 363–364).

Suniti so postopoma razvili vsestransko pravno ureditev »šarijo«, ki zagotavlja notranjo povezanost skupnosti, hkrati pa dopušča raznovrstne razlage štirih pravovernih

pravoznanstvenih šol (malikiti, hanefiti, šafiiti, hanbaliti). Osrednje načelo je idžma. Vrhovna idžma je soglasje vse skupnosti, pravzaprav pa soglasje pravnih učenjakov (Verstva sveta, 2009, str. 364).

Po »prav vodenih« kalifih je postal kalifat dedni dinastični varuh šarije, odpravljen je bil leta 1924. Po sodobni razlagi idžme sunitskega islama, kakor kaže, ni potrebe po obnovitvi naddržavnega kalifata, dokler državna vodstva muslimanskih držav spoštujejo šarijo (Verstva sveta, 2009, str. 363).

4.2.2 ŠIITI

Šiitstvo (šiizem) se je razvilo iz Alijeve skupine (šiat Ali), torej iz privrženecv kalifa Alija, ki ga je po notranjih spopadih spodrinila omajadska dinastija. Po prepričanju šiitov pripada osrednja verska oblast imamu (»vodja obredne molitve«, tudi »učitelj«). Po njihovem je Mohamed za vodenje skupnosti ustanovil »krog posvečenih« ali uvedenih v nauk in zato imenoval za svojega naslednika imama, učitelja. Izbral ga je po zmožnosti za navdihnjeno in nezmotno razlaganje Korana. Zato se šiiti štejejo za »ljudstvo imenovanja in istovetenja« (Verstva sveta, 2009, str. 364–365).

Prvi imam je bil Ali, Mohamedov bratranec, posvojenec in po poroki s Fatimo tudi zet. Zato ni bil samo pripadnik Mohamedovega plemena, temveč tudi član »Prerokove hiše«. Alijevo tesno družinsko razmerje z Mohamedom je za šiite zelo pomembno, kajti prepričani so, da je Ali podedoval njegove »duhovne zmožnosti« (vilaja). Pri razlaganju Korana in vodenju skupnosti je bil nezmotljiv. Te zmožnosti so prešle na Hasana in Huseina, Alijeva sinova s Fatimo, in nato na njune potomce v nizu nadaljnjih imamov. Šiiti menijo, da se bo »krog vilaje« nadaljeval do konca človeške zgodovine, do poslednjega dne, ko bo človeštvo vstalo v posmrtno življenje in mu bo sojeno (Verstva sveta, 2009, str. 365).

Med šiiti so v večini imamiti (uradna smer islama v Iranu, večinska v Iraku), ki verujejo, da se bo krog končal z vrnitvijo 12. imama, ki je Mahdi, to pomeni »prav vodeni, Pričakovani, in bo uveljavil pravičnost«. Po njihovem verovanju se je v 9. stol. »prikril« in še vedno nadstvarno živi kot »skriti imam« in »Gospodar časov«. Njegovo duhovno vodenje posredujejo »učitelji zakonja« (mudžtahidi), najvišji med njimi pa so v Iranu ajatole, ki imajo pravico razlagati šarijo in objavljati verske odloke (Verstva sveta, 2009, str. 365).

Razvili sta se še dve nadaljnji šiitski smeri. Prva so zajditi (zejditi, tudi peteroimamski), večinoma naseljeni v Jemnu, izhajajo iz nazorov Huseinovega vnuka imama Zajda. Njihovo pojmovanje vloge imamov je podobno sunitski razlagi o kalifih. Druga šiitska smer so ismailci (ismailiti, sedmeroimamski šiiti) so razvili nauk, da ima Koran dve plati, očitno in skrivno, ezoterično, in da je pravo spoznanje možno le pod imamovim vodstvom (Verstva sveta, 2009, str. 365).

4.2.3 SUFISTI

Sufijstvo (sufizem) povzdiguje notranje življenje, ni pa takšna posebna smer islama, kakršni sta sunitska in šiitska. Sufiji (sufiti) si močno prizadevajo, da bi z gorečo vdanostjo in s samoočiščevanjem našli neposredni stik z Alahom in začutili njegovo navzočnost v sebi in svetu. Predajajo se globokemu razmišljanju in se osredotočajo na božjo ljubezen in usmiljenje. Sufijstvo ni izključujoče versko gibanje; tako suniti kakor šiiti privzemajo sufijstvo kot pot za poglobljanje notranjega življenja in duhovnosti. Sufijstvo je dobilo ime po besedi suf (volna); v zgodnjem islamu je bil sufi človek, ki je nosil volneno obleko in živel preprosto ter se je po prepričanju sovernikov posvetil življenju v Alahovi bližini. Pomembna sestavina sufijstva je pesnjenje, ker sufiji menijo, da izraža najgloblje želje srca in vezi duše z Alahom. Pomemben je Alah, ki ga ne ločujejo od sveta; po njihovem Alahova navzočnost živi v svetu. Vsak sufi in vsaka sufija (tako imenujejo žensko privrženko te poti) poudarja samodisciplino in samozanikovanje. Posvečajo se duhovnim prizadevanjem, ki jim po njihovem prepričanju z Alahovo posebno milostjo odpirajo dostop v višja območja združenosti z Alahom (O'Callaghan, 2011, str. 59).

Sufizem teži za neposrednimi islamskimi stiki z bogom. Obstaja v obeh vejah islama, med suniti in šiiti. Nekateri sufiji med bogočastjem tudi plešejo. Po domače jim pravijo »vrteči se derviši« (Langley, 1998, str. 59).

4.2.4 VAHABIZEM

Začetnik vahabizma (tudi vehabizma) je bil Muhamad Bin Abd Al Vahab, ki je leta 1740 začel prenavljati obliko islama, kakršna je bila takrat uveljavljena na Arabskem polotoku. Vahabizem velja za zelo konservativno islamsko smer, ki še zmeraj prevladuje v Savdski Arabiji. Zavrača prilagajanje sodobni kulturi in zelo zaničuje sufijstvo, in sicer da je to misticizem. Ne odobrava čaščenja grobov pokojnikov, ki

veljajo za islamske svetnike, in prošenj za njihovo posredovanje. Ne sprejema nikakršnih novosti in si prizadeva za vrnitev k čistim navadam, kakršne priporočata Koran in Suna (O'Callaghan, 2011, str. 59).

4.3 SVETIŠČA

Mošeja je stavba, v kateri se zberejo muslimanski verniki predvsem k molitvi. Pogosto je okrašena z verzi iz Korana, naslikanimi ali vklesanimi v kamen, toda brez vsake slike, kajti v islamski religiji je boga prepovedano upodabljati drugače kot z besedami (Verstva sveta, 2001, str. 58).

Mošeje so pogosto lepo okrašene, vendar v njih ni slik ali kipov živih stvari. Mohamed je menil, da bi jih ljudje utegnili častiti namesto Alaha. Tudi sedežev ni (Brown in Langley, 2004, str. 34). V notranjosti so po navadi pogrnjene preproge in tekači, od pohištva pa so samo prižnica, stojalo za knjigo in privzdignjen prostor (Langley, 1998, str. 58). Glavna dvorana je odprt prostor, v katerem moški sedijo ali stojijo v vrstah, z ramo ob rami. Ženske sedijo ločeno za zaslonom na levi strani. Niša na sredini se imenuje Mihrab in je obrnjena natančno proti Meki. Ob petkih imam, voditelj njihove skupnosti, pridiga s prižnice, imenovane minbar (Brown in Langley, 2004, str. 34).

V mošejo se po navadi pride čez večje dvorišče, na katerem je bazen, ali skozi prostor, namenjen umivanju. Vsak vernik se mora umiti oziroma zmočiti dlani, roke, obraz, glavo in noge, da bi se tako očistil pred molitvijo (Verstva sveta, 2001, str. 58).

4.4 PET STEBROV ISLAMA

Vsak musliman mora opraviti pet pglavitnih dolžnosti. Imenujejo jih »pet stebrov islama« (Verstva sveta, 2001, str. 57). Ta razločno razodevajo osrednji pomen nauka, da je Alah edini bog. Stebri zarisujejo pet najpomembnejših točk verskega delovanja, ki jih mora upoštevati vsak vernik. Prvi steber je v bistvu izpoved verovanja, ki je okvir za nadaljnje zahteve (O'Callaghan, 2011, str. 64).

4.4.1 ŠAHADA

Prvi steber, šahada, je izpoved vere: *»Pričam, da ni drugega boga razen Alaha; pričam, da je Mohamed njegov Poslanec«*. Z izjavo, ki vsebuje takšno pričanje, musliman nenehno potrjuje svojo vero, z njo pa se tudi spreobrnjenec pridruži islamu. Izpoved je preprosta trditev, a v njej odseva globoka duhovna stvarnost. Vsebuje

namreč dve bistveni misli (O'Callaghan, 2011, str. 64). Petkrat na dan jo z vrha minareta pove mujezin, ko kliče k molitvi (Verstva sveta, 2001, str. 57).

Šahada ni le mimogrede ponovljen izrek ali počastitev, kakršno bi opravil musliman zgolj z usti in nekaj besedami. Izvirati mora iz muslimanovega srca in iz globokega, doživetega prepričanja in verovanja. Verniki jo morajo izreči v arabščini (O'Callaghan, 2011, str. 64).

4.4.2 SALAT

Drugi steber, salat, so molitve (O'Callaghan, 2011, str. 64). Moliti k Alahu petkrat na dan: ob zori, opoldne, popoldne, ob sončnem zahodu in ko pade noč (Jankovič, 2000, str. 169). Uvrstitev molitve takoj za šahado kaže, da jim islam pripisuje velik pomen. Molitev je človekov odgovor svojemu edinemu bogu in njegova dolžnost do Alaha. Izraža razmerje med Alahom in njegovo stvaritvijo. Med molitvijo so verniki obrnjeni z obrazom proti Meki (O'Callaghan, 2011, str. 64).

Na Bližnjem vzhodu in sploh v muslimanskih deželah se redno oglašča mujezin, ki z vrha stolpa ob mošnji, minareta, kliče vernike k molitvi: »Alahu Akbar!« To pomeni: »Alah je Največji!« Pred molitvijo si musliman očisti telo, saj je umivanje znamenje čistosti, ki ni samo telesna, temveč tudi duševna in umska. (O'Callaghan, 2011, str. 64)

4.4.3 ZAKAT

Tretji steber, zekat, so darovi revnim. Musliman izraža privrženost Alahu z obdarovanjem Alahovega ljudstva. Od muslimana se pričakuje, da pozna socialne in gospodarske potrebe svoje krajevne skupnosti in da se nanje odziva. Dar ne pomeni davka na dohodek, temveč na pridobljeno bogastvo in premoženje. Koran obsoja kopičenje bogastva iz zgolj sebičnih razlogov (O'Callaghan, 2011, str. 65).

Darovanje revnejšim ni samo dobrodelnost, temveč je nuja. Vendar pa ni samo stvarno dejanje, temveč je predvsem duhovno. V njem se odsevata plemenitost srca in posameznikov odnos do denarja in premoženja (O'Callaghan, 2011, str. 65).

4.4.4 SAUM

Četrty steber, saum, je post. Muslimani se postijo ves sveti mesec ramadan, ki je deveti v islamskem lunarnem koledarju. Vsakodnevni post v tem mesecu traja od jutranjega svita do mraka (O'Callaghan, 2011, str. 65). Odrasli se morajo vzdržati pijače, hrane, kajenja in spolnih odnosov (Verstva sveta, 2001, str. 57). Post je obvezen do sončnega

zahoda. Kdor želi nekaj pojesti pred začetkom dneva, mora vstati pred jutranjo zoro in takrat zaužiti manjši obrok (O'Callaghan, 2011, str. 65).

Muslimani poudarjajo duhovno korist posta. Ramadan je čas duhovne zbranosti, poglobljanja vase in samozatajevanja, k temu pa pripomore post (O'Callaghan, 2011, str. 65). Post pade v različne letne čase, ker se ravna po luninem in ne po sončnem koledarju. Kadar je ramadan v vročem delu leta, je postenje veliko težje, ker vernik ne sme piti tekočine. Stari in betežni ljudje, mali otroci, nosečnice in popotniki na dolgem in utrudljivem potovanju so oproščeni posta. Tik pred koncem ramadana muslimani praznujejo spomin na enega od najpomembnejših dogodkov v Mohamedovem življenju, na noč moči (»lejlat al kadr«), ko je Mohamed prejel prvo videnje. Mesec se konča s tridnevnim praznikom »id al fitr« (O'Callaghan, 2011, str. 65).

4.4.5 HADŽ

Peti steber, hadž, je romanje. Romanje je pomembna značilnost številnih verstev. Tudi v islamu simbolizira vernikovo potovanje skozi življenje. Bistvena prvina hadža je obisk Meke. Musliman mora romati v Meko enkrat v življenju, vendar pa se marsikdo odpravi tja tako pogosto, kakor zmore, ker mu to pomeni duhovno počastitev in izpričanje vere (O'Callaghan, 2011, str. 65).

Čas za romanje običajno sledi postu. Vernik mora oditi na romanje, če ima za to dovolj denarja. Kdor ne more romati v Meko bodisi zaradi slabega zdravja bodisi zaradi denarne stiske, mora opraviti karkoli, kar po svoje simbolizira potovanje k Alahu. To je lahko kako dobrodelno ali pa posebej požrtvovalno dejanje (O'Callaghan, 2011, str. 65).

4.4.6 DŽIHAD

Džihad pomeni dobesedno »boj za pravo stvar«, vendar ga največkrat prevajajo napačno kot »sveto vojno«. Ne sodi med stebre islama, kljub temu pa ga imajo včasih za versko dolžnost (Verstva sveta, 2001, str. 57).

4.5 ŽIVLJENJE MUSLIMANOV

4.5.1 ROJSTVO

Rojstvo spremlja praznovanje podelitve imena (<http://www.liturgija.si/wp-content/uploads/2009/11/Muslimani-obredje.pdf>, 22. 11. 2022). Obred je na vrsti takoj, ko se dojenček rodi. Verjamejo, da je otrok Alahovo darilo. Dojenčka operejo in mu v

desno uho zašepetajo poziv k molitvi. Drugo molitev, poziv k čaščenju, zašepetajo v dojenčkovo levo uho. Nato na dojenčkov jezik položijo malo medu ali košček sladkorja kot znak srečnega življenja (Brown in Langley, 2004, str. 38). Po verovanju muslimanov je otrok že musliman (saj po islamu se vsak človek rodi kot musliman, a zaradi vzgoje in okoliščin potem nekateri postanejo kristjani, budisti ...). Potem otroku odrežejo pramen las, kar je stari obred očiščevanja. Koran ne omenja obrezovanja, a ga predpisuje izročilo in se opravi sedmi dan po rojstvu ali v sedmem letu starosti, nima pa uvajalnega značaja, kakor v judovstvu (<http://www.liturgija.si/wp-content/uploads/2009/11/Muslimani-obredje.pdf>, 22. 11. 2022).

4.5.2 POROKA

Tradicionalna islamska poroka se obhaja v dveh delih, pogosto precej ločenih med sabo. Najprej se sklene pogodba. Posredniki se dogovarjajo s starši, nato bodoči mož plača doto, potrdi se pristanek soproge (namesto nje to naredi skrbnik), pove se prvo poglavje Korana, nato sledi praznovanje. Glavna slovesnost se obhaja nekaj dni kasneje, ko zaročenka sprejme obisk zaročenca in v veliki svečanosti v njegovem spremstvu in spremstvu mnogih odide v njegovo hišo (<http://www.liturgija.si/wp-content/uploads/2009/11/Muslimani-obredje.pdf>, 22. 11. 2022). Muslimanska poroka je po navadi zelo zabavna; pripravijo zabavo in nosijo pisana oblačila. Poročni obred ni verski. Moški zaprosi nevesto za roko in ona pred pričami privoli. Da je poroka zakonita, oba podpišeta pogodbo (Brown in Langley, 2004, str. 39). Koran prepoveduje poroko v določenih primerih: »Prepovedane (za ženitev) so vam: vaše matere, vaše hčere, vaše sestre, vaše tete po materini in očetovi strani, hčere vaših bratov in hčere vaših sester, vaše dojljice, sestre po dojljici, matere vaših žena, vaše pastorki, ki so v naročju vaše družine in (so jih rodile) vaše žene, v katere ste že vstopili, če vanje niste vstopili ni greh; pa soproge tistih sinov, ki izvirajo iz vaših ledij. In (tudi je prepovedano) imeti dve sestri hkrati (za soprogi), razen tistega, kar se je že zgodilo. Bog odpušča in je usmiljen« (<http://www.liturgija.si/wp-content/uploads/2009/11/Muslimani-obredje.pdf>, 22. 11. 2022).

4.5.3 SMRT

Muslimani verujejo, da je smrt pravzaprav samo prehod iz življenja na tem svetu v življenje v nekem drugem, torej svetu večnega, posmrtnega življenja. Pripadniki islamske vere morajo pogreb, pri katerem morajo biti oči pokojnika zaprte, telo pa pokrito s čisto, belo rjuho, opraviti v najkrajšem možnem času. V islamu upepelitev ni

dovoljena, torej smejo muslimani umrlo osebo pokopati le na klasičen način. Predpisano je, da naj se ob umirajočem izpove veroizpoved. Smrt se razglša z objokovanjem žena. Operejo telo, ob tem pa se berejo določeni deli Korana, zlasti 36. sura, ki govori o vstajenju mrtvih in o nagradi ter kazni na sodni dan. Priprave na pogreb v prvi vrsti vsebujejo kopanje umrlega. Ta postopek mora biti opravljen s čisto vodo in milom ter s spoštovanjem in poteka podobno kot umivanje muslimanov pred vsakodnevnimi molitvami. Kadar je pokojnik moškega spola, umivanje opravi moški oziroma imam, kadar pa gre za žensko, morajo umivanje opraviti ženske. Po umivanju pokojnika zavijejo v popolnoma beli rjuhi, imenovani defini. Tako pripravljenega pokojnika v krsti ali, kadar je to mogoče, na tabutu, tj. na deski s petimi stranicami, pokriti s platnom, prinesejo pred zbrane udeležence pogreba, pri čemer mora biti z desno stranjo obrnjen v smeri Meke – to v Sloveniji pomeni proti jugovzhodu. Nato se opravi molitev, imenovana Salatu-l-dženazah, ki navadno poteka na pokopališču, po molitvi pa pokojnika bodisi odnesejo bodisi odpeljejo do groba, kjer ga pokopljejo. Tudi pri pokopu veljajo posebna navodila; umrli mora tudi v grobu ležati tako, da je njegova desna stran telesa obrnjena proti Meki. Ko že leži v grobu, se na pokojnika poševno postavijo deske, ki med pokopavanjem preprečujejo neposredno padanje zemlje nanj – slednje seveda velja v primeru, če se pokojnik pokoplje na tabutu, kar v Sloveniji ni dovoljeno. Splošno veljavno pravilo je, da se tako molitve kot sicer pogreba lahko udeležijo le moški, ženske pa lahko pridejo do groba šele, ko je pogreb zaključen. Muslimani ne odobravajo postavljanja velikih spomenikov ali pretiranega okraševanja grobov. Namesto tega kot nagrobno obeležje postavijo bašluk, muslimanski nagrobnik z zaobljenim vrhom pri ženskah, na katerega zapišejo ime in priimek pokojnika ter datuma rojstva in smrti (<http://www.liturgija.si/wp-content/uploads/2009/11/Muslimani-obredje.pdf>, 22. 11. 2022).

4.5.4 OBLAČILA

Muslimani se morajo oblačiti skromno in z razkazovanjem svojega telesa ne smejo privlačevati pripadnikov nasprotnega spola. Ženske naj imajo glavo, roke in noge pokrite. Koran pravi tudi, da za ženske, ki ne morejo več upati na poroko »ni greh, če odložijo svoja ogrinjala«, seveda pa pri tem ne smejo razkazovati lišpa. Ponekod pa se je zanje razvil običaj, da morajo imeti v javnosti zakrit tudi obraz, čeprav v koranu o tem ni nič napisanega. Vsemu, kar bi ogrožalo družinsko življenje, se je treba izogniti. Ženske in moški se tudi ne smejo svobodno sestajati. Koran

o oblačenju ženske pravi takole: »O, prerok! Reci svojim soprogam in hčeram in vernim ženskam, naj se zagrnejo z ogrinjalom, tako bodo najlažje prepoznane in se jih ne bo nadlegovalo. Bog odpušča in je usmiljen.« Za moške pravila niso tako zahtevna, vseeno pa se ne smejo razkazovati in zato muslimana ne bomo nikoli videli brez majice (https://dijaski.net/gradivo/soc_ref_islam_05, 29. 1. 2023).

4.5.4.1 HIDŽAB

Beseda hidžab opisuje dejanje prikrivanja nasploh, vendar se pogosto uporablja kot ime za naglavno ruto, ki jo nosijo muslimanske ženske. Hidžab ima mnogo različnih stilov in barv, po navadi pa pokriva glavo in vrat, obraz pa pušča odkrit (<https://novice.svet24.si/clanek/zanimivosti/55c093d8d9c85/burka-nikab-ali-hidzab>, 29. 1. 2023).

4.5.4.2 ČADOR

Čador je enodelna tančica, ki pokriva celotno telo. Nosijo ga večinoma ženske v Iranu, obraz pa pušča odkrit. Pod čadorjem se lahko nosi tudi nikab, s katerim si ženske zakrijejo še obraz (<https://novice.svet24.si/clanek/zanimivosti/55c093d8d9c85/burka-nikab-ali-hidzab>, 29. 1. 2023).

4.5.4.3 NIKAB

Nikab je tančica za obraz, ki prekrije celoten obraz razen oči. Po navadi se čez nikab nosi tudi ruta, ki pokriva celotno telo (<https://novice.svet24.si/clanek/zanimivosti/55c093d8d9c85/burka-nikab-ali-hidzab>, 29. 1. 2023).

4.5.4.4 BURKA

Burka je najbolj konservativna izmed vseh islamskih tančic. Gre za enodelno oblačilo, ki pokriva obraz in telo, na predelu oči pa ima pogosto mrežasto tkanino (<https://novice.svet24.si/clanek/zanimivosti/55c093d8d9c85/burka-nikab-ali-hidzab>, 29. 1. 2023).

4.5.5 PREHRANA

Prehrana v islamu mora biti meso halal (dovoljeno), kar pomeni, da mora biti posebej pripravljeno. Med klanjem živali je treba izreči Alahovo ime in kri, ki velja za nečisto, mora odteči. Muslimani ne smejo uživati svinjine, saj jo imajo za nečisto.

Poleg tega je prepovedan alkohol. Razlog je v tem, da ljudje v pijanosti pozabijo na svoje dolžnosti do Alaha (https://dijaski.net/gradivo/soc_ref_islam_05, 29. 1. 2023).

4.6 ISLAMSKI KOLEDAR

Islamski koledar ima 12 mesecev. Število mesecev je odvisno od luninih men. Ker se čas računa po luninih menah je hidžretsko oziroma muslimansko leto krajše za deset dni od gregorijanskega leta. Zato se vsi muslimanski prazniki vsako leto premikajo za deset dni. (<https://www.islamska-skupnost.si/islam/o-islam/>, 7. 1. 2023) Prvi mesec njihovega leta je muharam. Po običajnem koledarju se muharam vsako leto začne 10 ali 11 dni prej (Brown in Langley, 2004, str. 36) Obredi, prazniki in celo civilno življenje se v islamu ravnajo po koledarju, ki se razlikuje od koledarja dežel s krščansko tradicijo. Čas začenjajo šteti od leta 622, se pravi od hedžre, datuma, ko je Mohamed emigriral v Medino (Verstva sveta, 2001, str. 58).

4.6.1 PRAZNIKI

4.6.1.1 Maulid al nabi

To je rojstni dan preroka Mohameda. Veliko muslimanov ves tretji mesec našega leta proslavlja s procesijami, z govori in molitvami ter se spominja najpomembnejših dogodkov iz prerokovega življenja. Drugi muslimani pa ne praznujejo tako temeljito (Brown in Langley, 2004, str. 36).

4.6.1.2 Id-al-adha

Muslimani, ki niso v hadžu, praznujejo »žrtveni praznik«. Spominja na trenutek, ko je Alah dejal Ibrahimu (Abrahamu), naj žrtvuje svojega sina. Nekateri muslimani na praznično jutro žrtvujejo kozo ali ovco (Brown in Langley, 2004, str. 37).

4.6.1.3 Id-al-fitr

Konec postnega časa (ramadana) označuje mlada luna, ki pokaže, da se začenja novi mesec. V mošejo gredo na posebne molitve, potem pa se začnejo proslave. Prirejamo zabave in pojedine ter obdarujemo drug drugega (Brown in Langley, 2004, str. 37).

4.6.1.4 Ašura

Praznik ašura je tik pred začetkom muslimanskega novega leta. Mohamed pravi, da je to dan, ko je Alah ustvaril svet, ko je pristala Noetova barka in ko se je rodil Jezus. Veliko muslimanov se prede ašuro posti (Brown in Langley, 2004, str. 37).

5 RAZISKOVALNI DEL

Raziskovalni del je sestavljen iz dveh delov, ankete in intervjuja. Obe raziskovalni metodi sem opisala, prikazala rezultate in jih razložila. Po tem poglavju sledi razprava oz. interpretacija rezultatov, ki sem jih pridobila.

5.1 ANKETNI VPRAŠALNIK

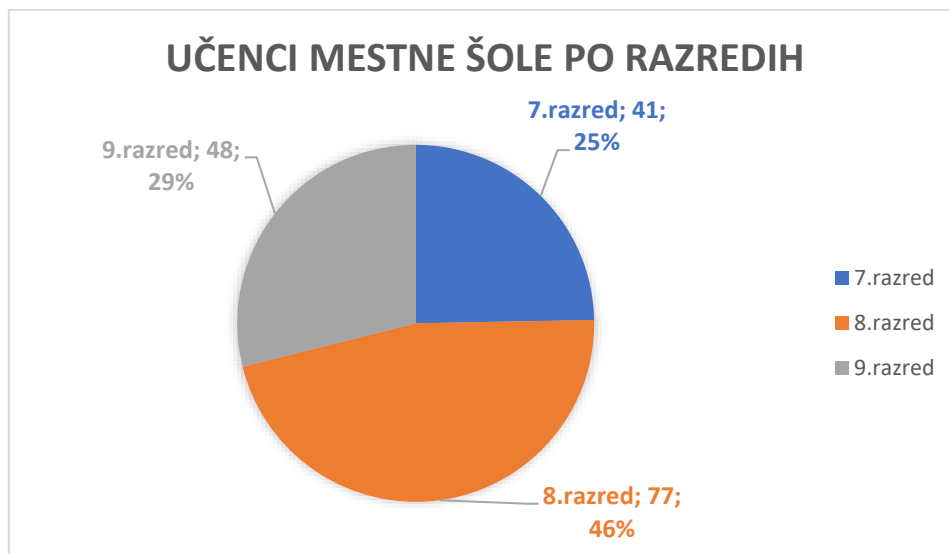
Anketni vprašalnik je bil izveden v mesecu decembru na mestni šoli in v mesecu januarju na vaški šoli. Različni šoli sem izbrala, saj ocenjujem, da je razlika v poznavanju islamske kulture med učenci mestne in vaške šole najbolj očitna. Tako ocenjujem, saj sama opažam, da v mestnih šolah število priseljencev in s tem število učencev, pripadnikov muslimanske vere, narašča. Na vaških šolah je manj priseljencev, zato sklepam, da tudi manj muslimanov.

5.1.1 PREDSTAVITEV VZORCA

Vsega skupaj je anketni vprašalnik rešilo 199 učencev.

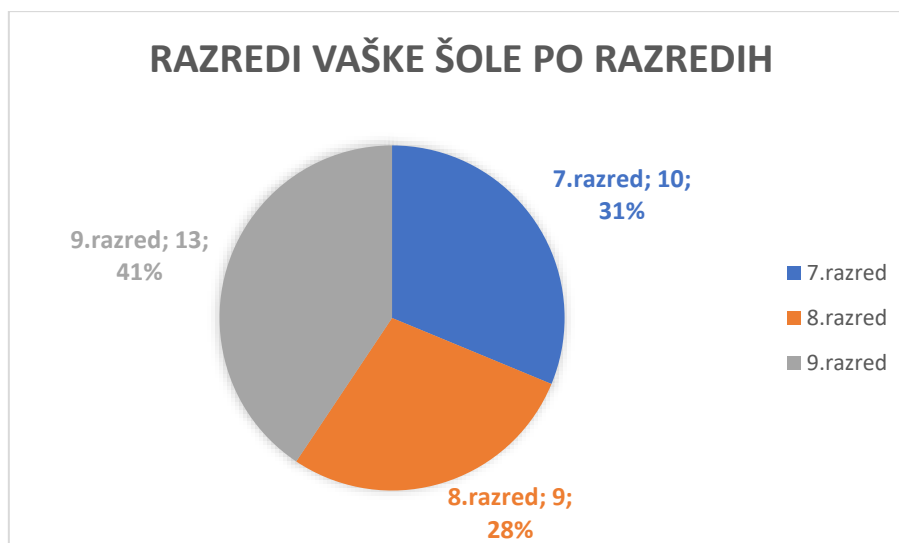
Anketni vprašalnik je rešilo 166 učencev mestne šole, od tega 25 % učencev 7. razreda, 46 % učencev 8. razreda in 29 % učencev 9. razreda.

Graf 1: Učenci mestne šole po razredih

Anketni vprašalnik je rešilo 33 učencev vaše šole, od tega 31% učencev 7. razreda, 28 % učencev 8. razreda in 41 % učencev 9. razreda.

Graf 2: Učenci vaše šole po razredih

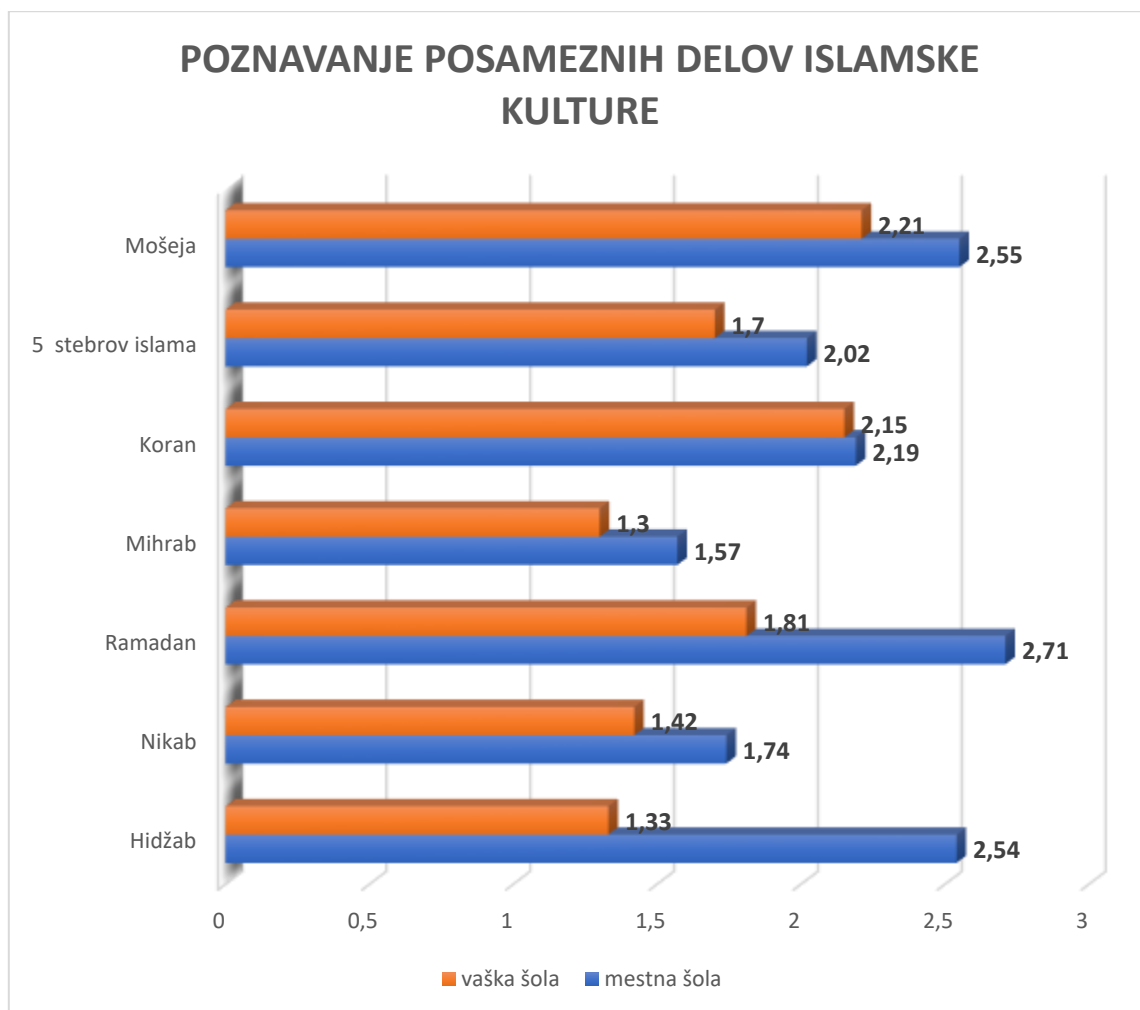
Učencev vaše šole je veliko manj, saj gre za manjšo šolo, v res majhnem kraju. Ker sem želela primerjati rezultate vaše šole z mestno šolo, sem se osredotočila bolj na lokacijo šole kakor na število učencev. Kljub vsemu pa nisem pričakovala, da jih bo tako malo.

6 REZULTATI

6.1 ANKETNI VPRAŠALNIK

Zanimalo me je, ali učenci poznajo posamezne dele islamske kulture. V anketnem vprašalniku sem pri prvem vprašanju nanizala posamezne besede, učenci pa so od 1 do 5 ocenili svoje poznavanje posameznega pojma, elementa islamske kulture, kjer je 1 pomenilo, da posamezni element poznajo zelo slabo, in 5, da posamezni element islamske kulture poznajo zelo dobro. Graf 3 prikazuje, s katero povprečno oceno so ocenili svoje poznavanje. Pridobila sem jo tako, da sem izračunala aritmetično sredino vseh ocen učencev, ločeno za učence mestne in vaške šole.

Graf 3: Poznavanje posameznih delov islamske kulture

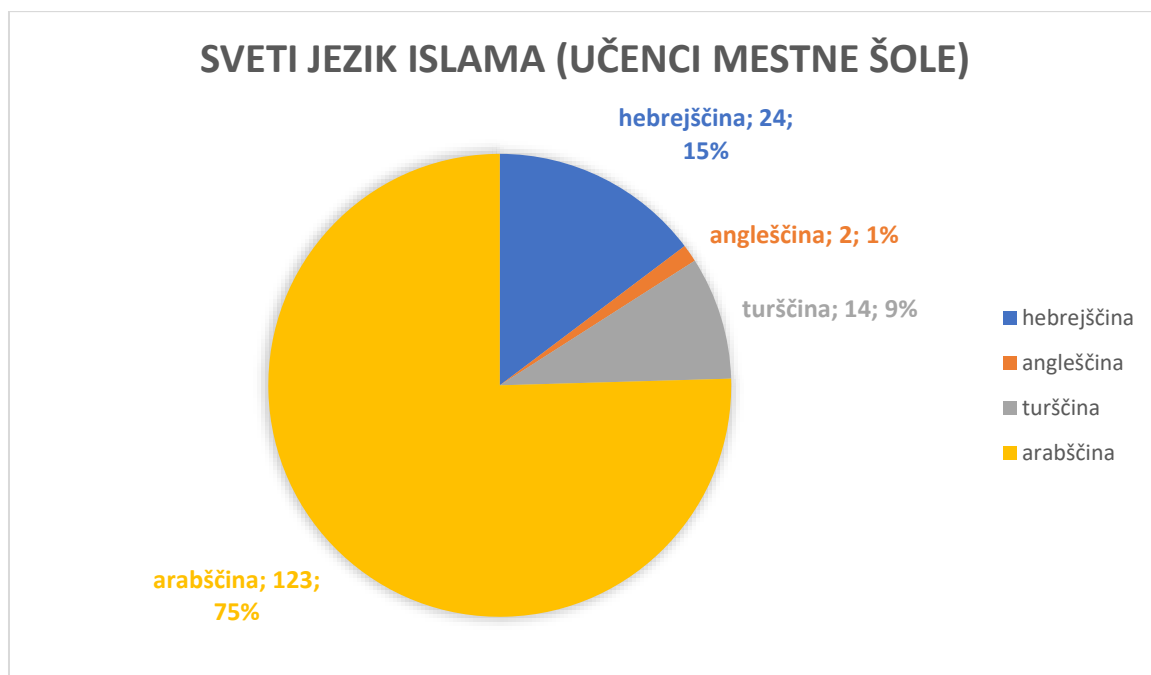

Iz grafa je razvidno, da so učenci mestne šole svoje znanje posameznih delov islamske kulture na splošno ocenili s povprečno oceno med 1,5 do 3. Najnižja povprečna ocena

je bila 1,57, kjer so ocenjevali, v kolikšni meri poznavaajo pojem mihrab, medtem ko je bila najvišja povprečna ocena 2,71, kjer so ocenili poznavanje praznika ramadan. Učenci vaše šole so ocenili svoje znanje posameznih delov islamske kulture s povprečno oceno med 1 in 2,5, torej nižje kakor učenci mestne šole. Najnižje so anketirani učenci vaše šole prav tako ocenili poznavanje pojma mihrab, in sicer z oceno 1,3. Najvišje so ocenili poznavanje pojma mošeja, in sicer s povprečno oceno 2,21. Iz tega je seveda tudi razvidno, da so anketirani učenci mestne šole ocenili svoje znanje z višjo povprečno oceno kot anketirani učenci vaše šole pri vseh delih islamske kulture. Skoraj enako so ocenili svoje poznavanje Korana, z razliko samo 0,04. Največja razlika je bila pri poznavanju pojma hidžab.

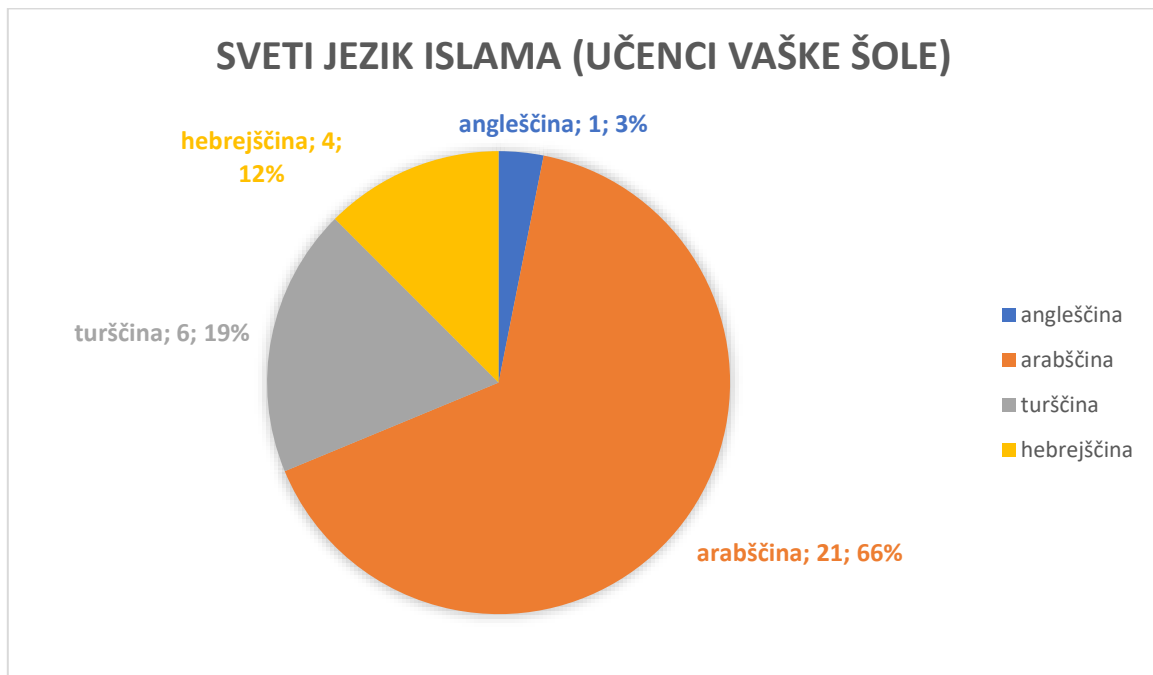
Naprej me je zanimalo, ali učenci poznajo sveti jezik islama. V anketi so izbirali med ponujenimi odgovori, da je sveti jezik islama angleščina, arabščina, turščina in hebrejščina, in tako obkrožili odgovor, za katerega so ocenili, da je pravilen. Graf 4 prikazuje izbire anketiranih učencev mestne šole.

Graf 4: Sveti jezik islama (učenci mestne šole)

Iz grafa 4 je razvidno, da so anketirani učenci mestne šole največ oziroma v 75 % izbrali arabščino, drugo najpogostejše pa hebrejščino s 15 %. Le en odstotek manj jih je izbralo turščino, in sicer 14 % vseh anketiranih mestne šole. Najmanj anketiranih učencev mestne šole je izbralo angleščino kot sveti jezik islama, le 2 %.

Graf 5: Sveti jezik islama (učenci vaše šole)

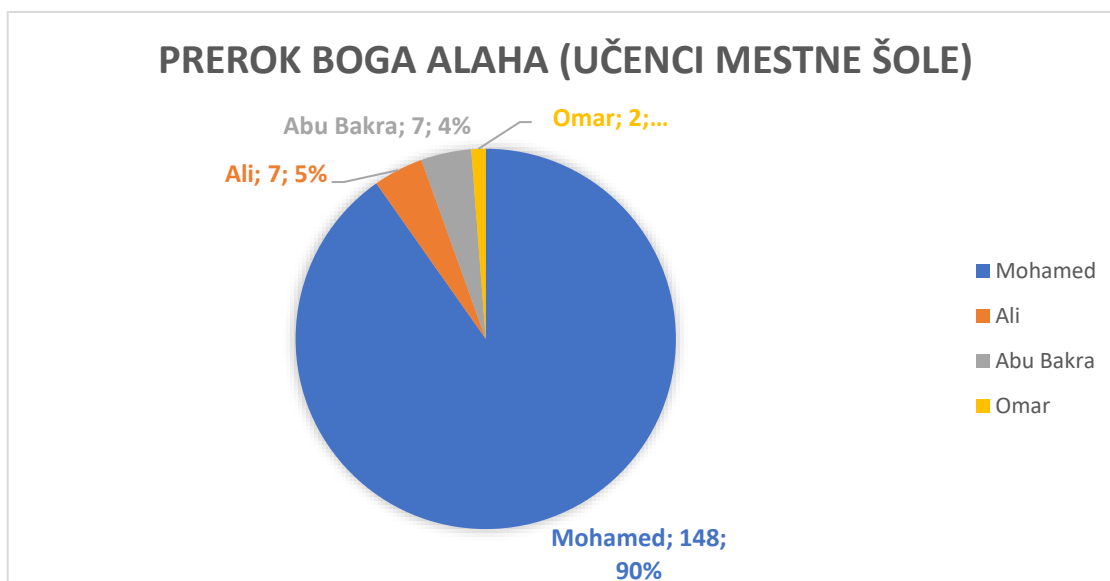
V grafu 5 je razvidno, da so tudi anketirani učenci vaše šole največkrat oz. v 66 % izbrali arabščino kot sveti jezik islama. Le 19 % anketiranih učencev vaše šole je izbralo turščino za sveti jezik islama in le 12 % učencev hebrejščino. Najmanj, le 3 % anketiranih učencev, je za sveti jezik islama izbralo angleščino.

Na obeh šolah so anketirani učenci v največji meri izbrali arabščino za sveti jezik islama in v najmanjši meri angleščino. Ob tem je arabščino je izbralo 9 % več anketiranih učencev mestne šole kot vaše. Pri drugih dveh odgovorih so anketirani mestne šole kot drugi najpogosteje izbran odgovor izbrali hebrejščino in kot tretjega najpogostejšega turščino, pri anketiranih učencih vaše šole pa je bil vrstni red teh dveh jezikov zamenjan.

Nadalje me je zanimalo, koliko učencev mestne šole pozna preroka boga Alaha. V anketnem vprašalniku sem oblikovala štiri ponujene odgovore na vprašanje, kdo je prerok Alaha. Izbirali so med Mohamedom, Alijem, Abu Bakro in Omarjem. Sami so

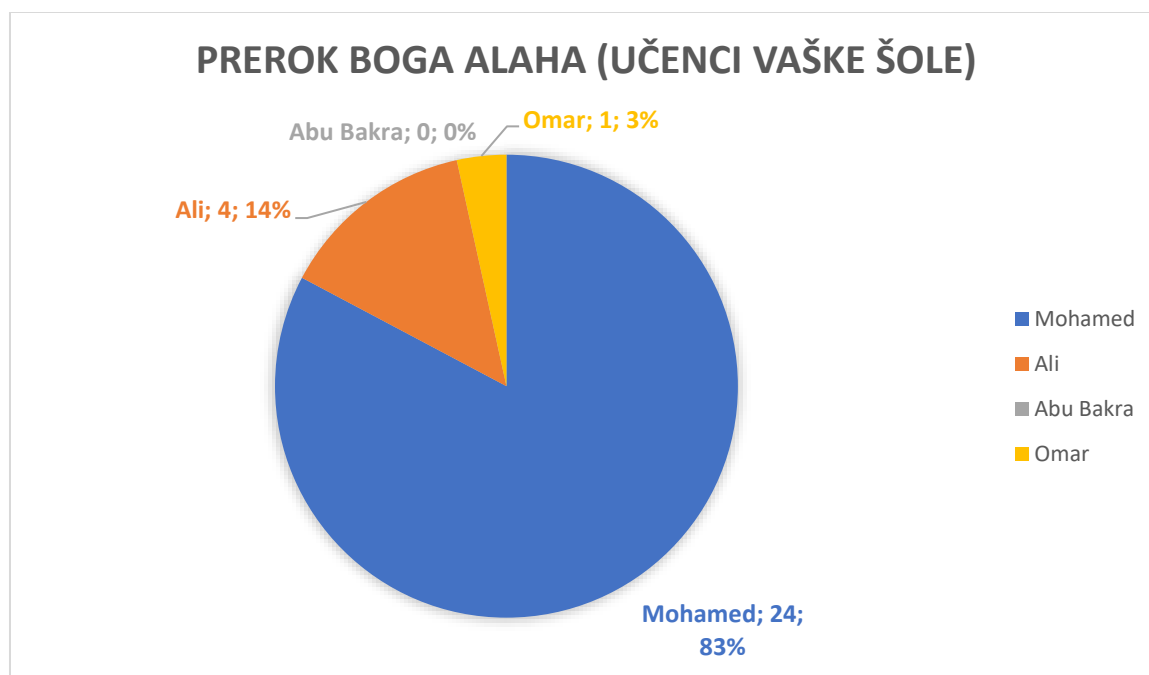
morali izbrati en odgovor, za katerega so mislili, da je pravilen. Rezultate glede na kraj šole (mestna ali vaška) prikazujeta spodnja grafa.

Graf 6: Prerok boga Alaha (učenci mestne šole)

Kot je prikazano na grafu 6 so anketirani učenci mestne šole v veliki večini oz. v kar 90 % izbrali Mohameda. 5 % jih je izbralo Alija in enak odstotek Abu Bakra. Najmanj oz. le 1 % anketiranih učencev mestne šole je za preroka Alaha izbralo Omarja.

Graf 7: Prerok boga Alaha (učenci vaške šole)

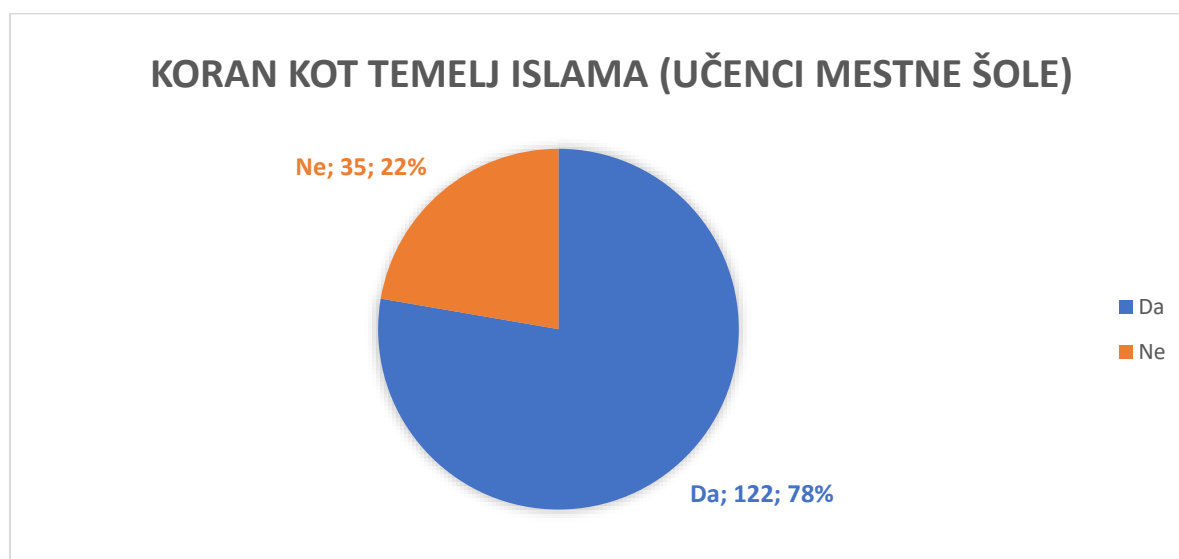
V grafu 7 je prikazano, da je prav tako velika večina anketiranih učencev vaške šole

oz. 83 % anketiranih učencev vaše šole izbralo Mohameda, nadalje ji je 14 % izbralo Alija in le en učenec vaše šole Omarja. Nihče ni izbral Abu Bakra.

Pri tem vprašanju so tako anketirani učenci mestne kakor tudi vaše šole v veliki večini izbrali pravilni odgovor. Razlika med njimi je bila 7 % anketiranih, kar pa glede na manjše število učencev vaše šole v primerjavi z mestno ne predstavlja pomembnejše razlike.

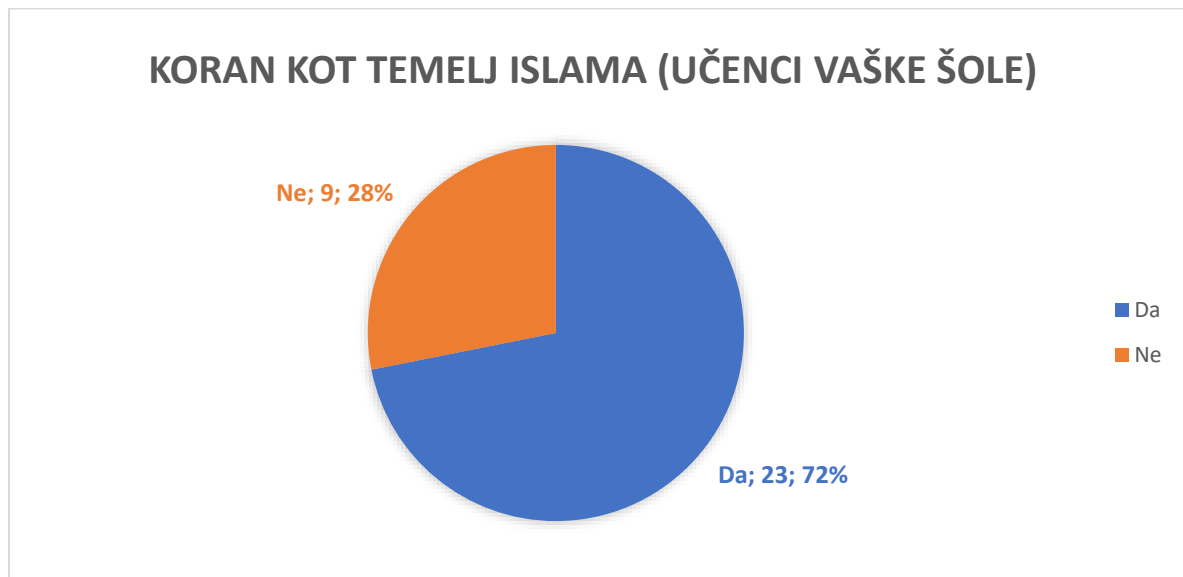
Naprej sem želela izvedeti, ali učenci vedo, da je Koran temelj islama. Vprašanje sem oblikovala tako, da so izbirali med ponujenima odgovoroma da ali ne. Rezultate prikazujeta spodnja grafa.

Graf 8: Koran kot temelj islama (učenci mestne šole)

Pričakovano je velika večina anketiranih učencev mestne šole izbrala odgovor da, v kar 78 %. Kljub temu je bil delež tistih, ki so izbrali ne, torej da Koran ni temelj islama, velik, kar 22 % vseh oz. 35 anketiranih učencev mestne šole. Podatek je presenetljiv, saj sem pričakovala, da je poznavanje Korana dejstvo, ki bi ga morali poznati vsi osnovnošolci od 7. razreda naprej.

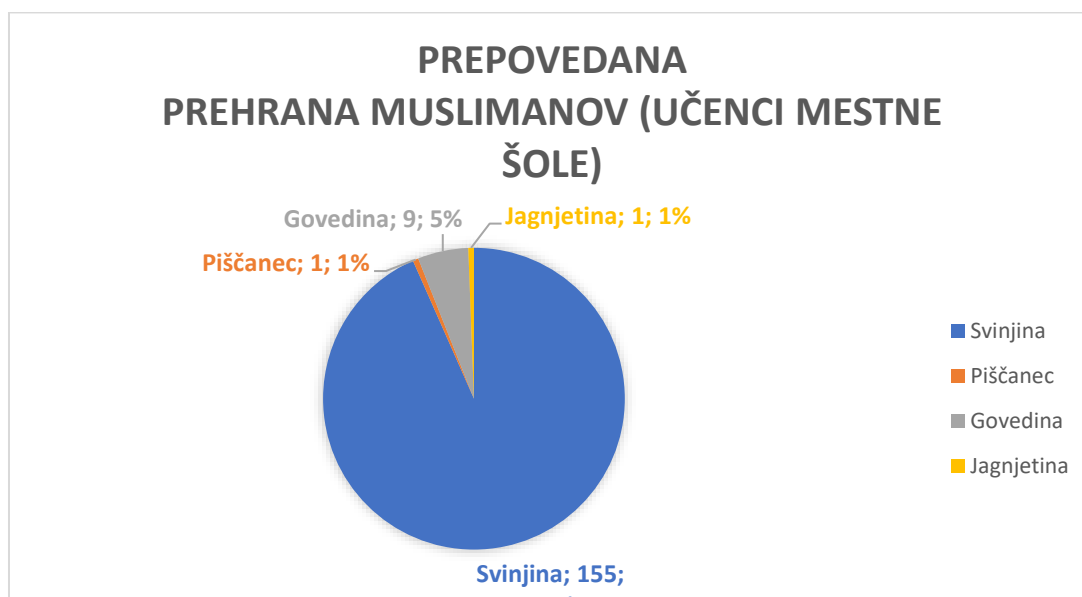
Graf 9: Koran kot temelj islama (učenci vaške šole)

Podobno kot pri anketiranih učencih mestne šole je bilo tudi pri anketiranih učencih vaške šole. Učenci vaške šole so prav tako v veliki večini oz. v 72 % izbrali odgovor da, medtem ko jih je odgovor ne izbralo le 9 oz. 28 %. Tudi pri rezultatih vaške šole sem pričakovala, da bodo učenci v večji meri poznali dejstvo, da islam temelji na Koranu.

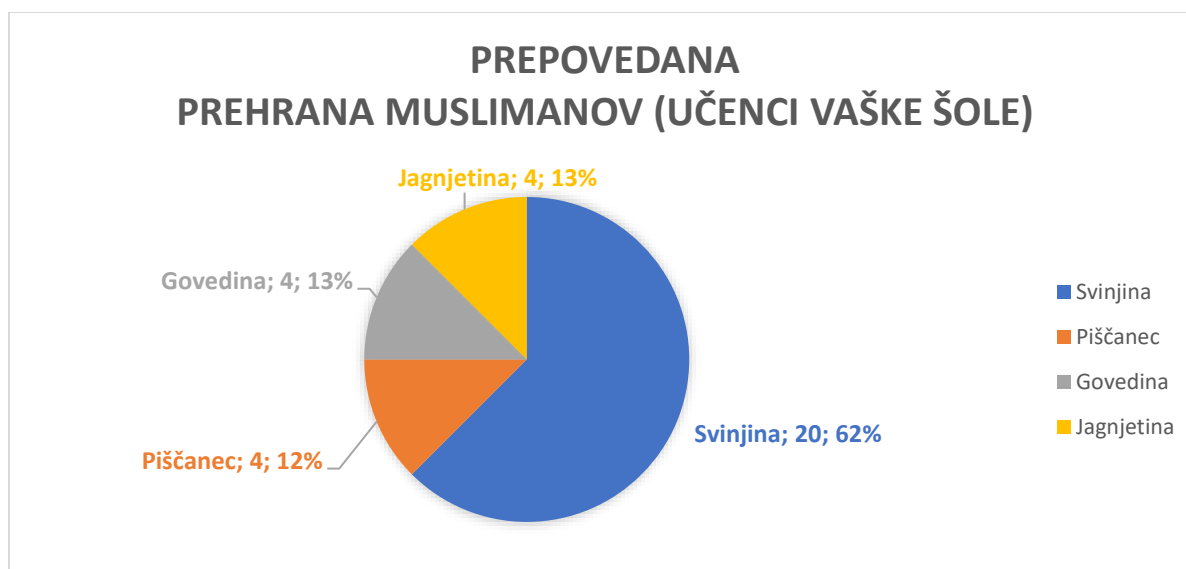
Poleg vsega ostalega me je zanimalo, ali učenci vedo, katera hrana je muslimanom prepovedana. Na vprašanje zaprtega tipa so učenci odgovarjali tako, da so izbirali med ponujenimi odgovori: piščanec, govedina, jagnjetina in svinjina. Izbrati so morali pravilen odgovor.

Graf 10: Prepovedana prehrana muslimanov (učenci mestne šole)

Kot prikazuje graf 10 so skoraj vsi anketirani učenci mestne šole izbrali svinjino kot prepovedano hrano za muslimane, in sicer v kar 93 %. Drugi najpogostejši odgovor je bil govedina, vendar le pri 5 % anketiranih učencih mestne šole. Le 1 % je izbral jagnjetino ali piščanca.

Graf 11: Prepovedana prehrana muslimanov (učenci vaške šole)

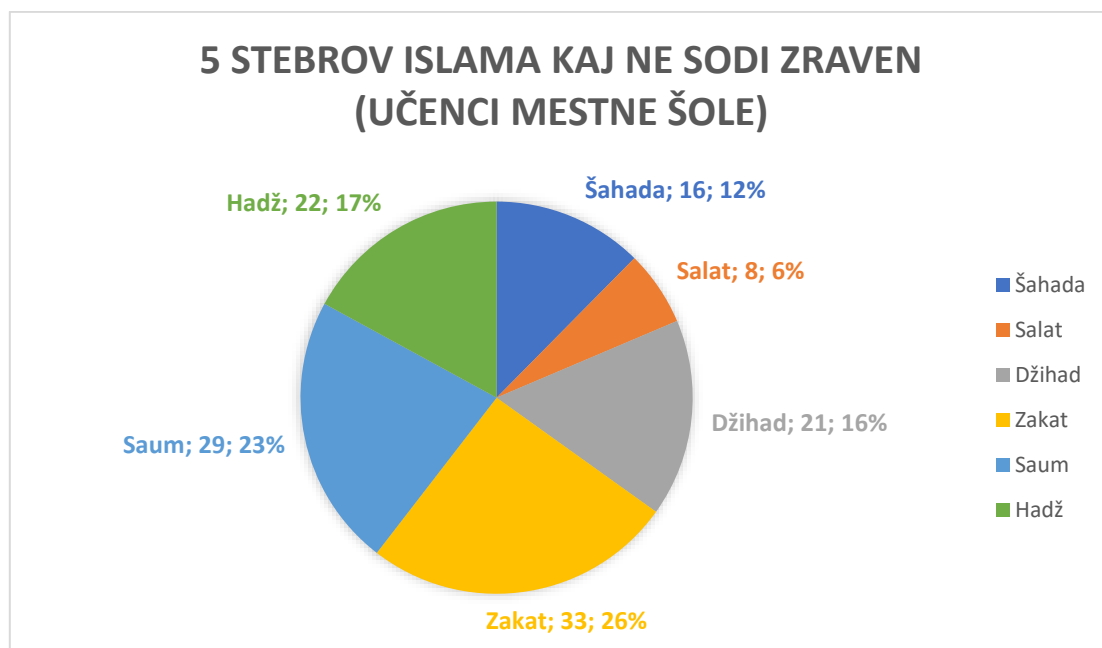

Graf 11 prikazuje, da so anketirani učenci vaške šole kot prepovedano hrano muslimanov najpogosteje izbrali svinjino z 62 %, potem jagnjetino in govedino, oboje s 13 %, in najmanj piščanca. Tega je izbralo le 12 % anketiranih učencev vaške šole.

Pri tem vprašanju je več kot polovica anketiranih učencev tako mestne kakor tudi vaške šole izbrala odgovor svinjina, je pa bila razlika med šolama kar 31 %. Anketirani učenci mestne šole so v manjši meri izbrali druge odgovore od svinjine, medtem ko so anketirani učenci vaške šole odgovore piščanec, govedina in jagnjetina izbrali v večji meri.

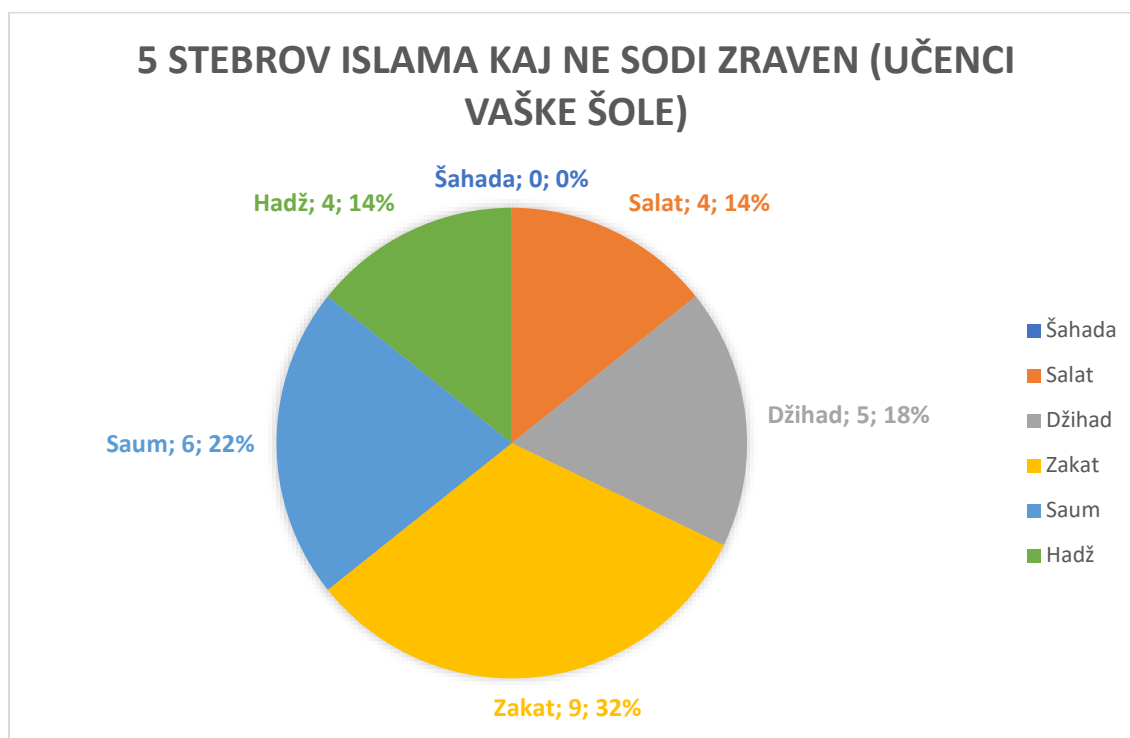
Naslednja grafa prikazujeta, koliko učenci poznajo pet stebrov islama kot osnovnih elementov islamske kulture. Zanimalo me je, ali učenci vedo, kateri izmed naštetih elementov ne spada med pet stebrov islama. Učencem sem dala na izbiro 6 odgovorov, med katerimi jih je bilo 5 pravilnih in 1 nepravilen. Morali so obkrožiti črko pred odgovorom, za katerega ocenjujejo, da ne spada med pet stebrov islama.

Graf 12: 5 stebrov islama, kaj ne sodi zraven (učenci mestne šole)

Največ anketiranih učencev mestne šole je izbralo zakat, 26 %, nadalje je kar 23 % anketiranih mestne šole izbralo saum, 17 % jih je izbralo hadž in 16 % džihad. Najredkeje so izbrali odgovora šahada (v 12 %) in salat (6 %).

Graf 13: 5 stebrov islama kaj ne sodi zraven (učenci vaše šole)

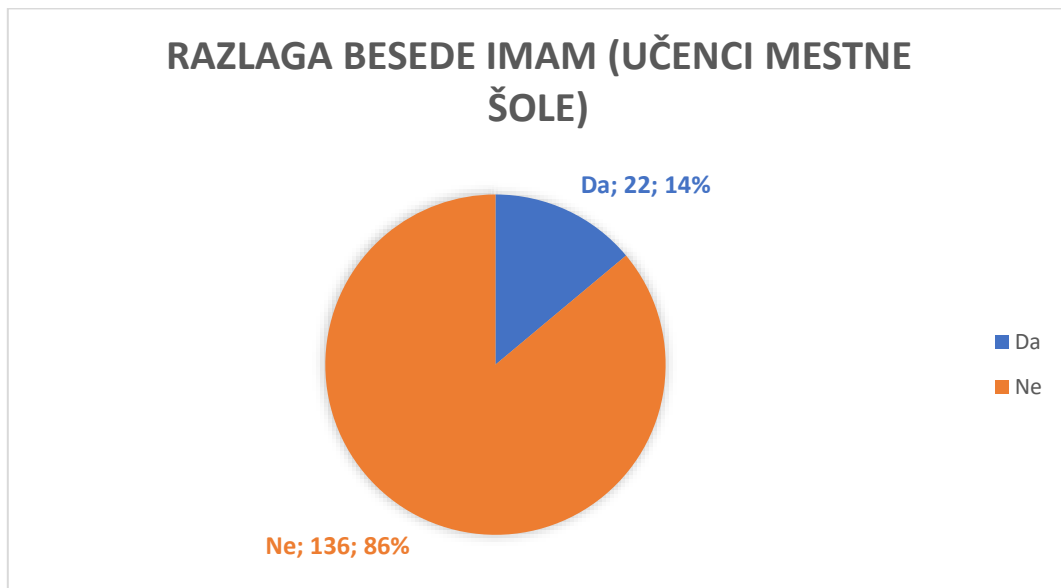

Največ anketiranih učencev vaše šole je prav tako izbralo zakat, in sicer 32 %, drugi najpogosteje izbran odgovor je bil saum z 22 % in tretji džihad z 18 %. Nato sledita salat in hadž, ki sta na istem mestu s 14 %. Noben učenec vaše šole ni izbral šahade kot elementa 5 stebrov islama.

Če primerjam rezultate med šolama, ni nobena šola v večini izbrala pravilnega odgovora (džihad). Anketirani učenci mestne šole so ga izbrali v 16 % in anketirani učenci vaše šole z le 2 % več. Pri obeh šolah pa je bil najpogosteje izbran odgovor zakat, in sicer ga je izbralo 32 % anketiranih vaše šole in 26 % anketiranih učencev mestne šole. Zakat pomeni praksa dobrodelnega dejanja, kar je po moji oceni in tudi po oceni mojih vrstnikov element, ki ga vsak umešča na področje religije, ne glede na to za katero religijo gre. Sklepam, da so moji vrstniki, podobno kot jaz, razmišljali, da je 5 stebrov vse drugo, sama praksa dobrodelnega dejanja pa nekaj, kar je splošno sprejeto in se upošteva.

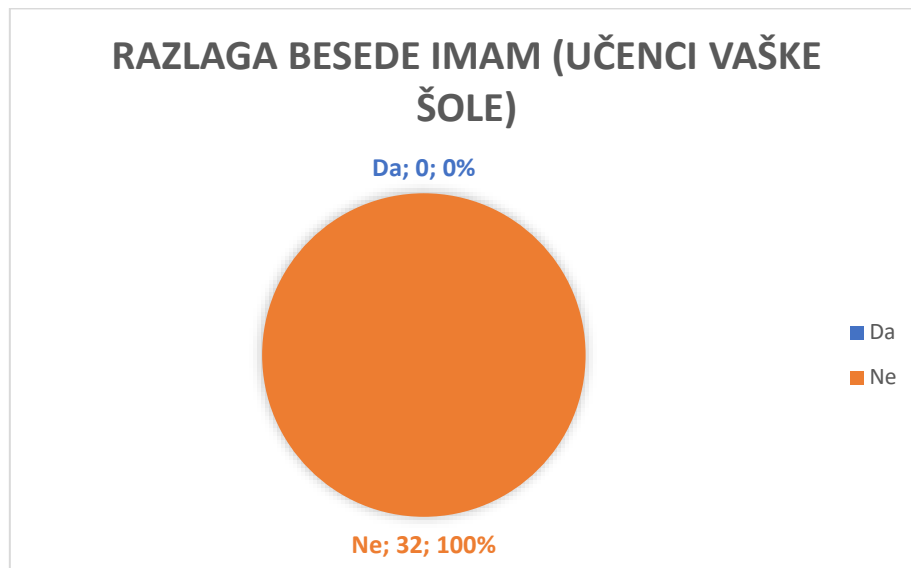
Želela sem izvedeti tudi, ali učenci vedo, kdo je imam. Izbirali so med odgovoroma da ali ne. V primeru, da so besedo imam poznali, sem jih pri naslednjem vprašanju nagovorila, da besedo tudi razložijo.

Graf 14: Razlaga besede imam (učenci mestne šole)

Kot je prikazano na grafu 14, so skoraj vsi oz. 86 % anketiranih mestne šole izbrali odgovor, da ne vedo, kaj pomeni imam. Na drugi strani jih je le 22 oz. 14 % anketiranih učencev mestne šole odgovorilo, da to besedo poznajo. Med njimi jih je le 12 tudi razložilo, kaj pomeni imam. Te odgovore sem zbrala, rangirala in kategorizirala, torej jih združila po pomenu. Med temi odgovori sta dva učenca razložila, da je imam *skupnost ljudi v mošeji*, medtem ko so vsi drugi anketirani učenci, ki so odgovor tudi razložili, tega razložili pravilno, in sicer z besedami, da je to *voditelj, tisti, ki je glavni v džamiji, hodža* (kar pomeni voditelj).

Graf 15: Razlaga besede imam (učenci vaške šole)

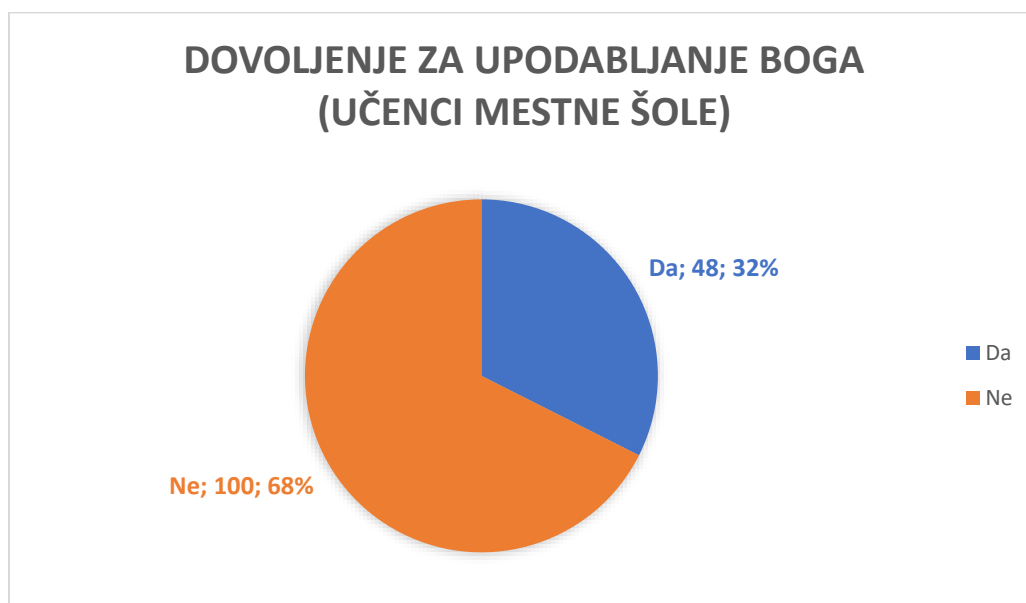

Na drugi strani so vsi anketirani učenci vaške šole obkrožili ne, torej da ne vedo, kaj pomeni beseda imam oz. kdo je to.

Če grafa oz. rezultate mestne in vaške šole primerjamo, je med njima razlika, da nekateri učenci mestne šole vedo, kdo je imam in to znajo tudi razložiti, na vaški šoli pa tega ne ve nihče od anketiranih učencev. Rezultat dokazuje pomembno razliko v poznavanju elementov islamske kulture. Da niti en učenec na vaški šoli ne pozna te besede, dokazuje, da z globljimi informacijami o religiji islam učenci vaške šole ne prihajajo v stik, nimajo pripadnikov islamske vere med njimi oz. se o tem ne pogovarjajo, da bi lahko vedeli.

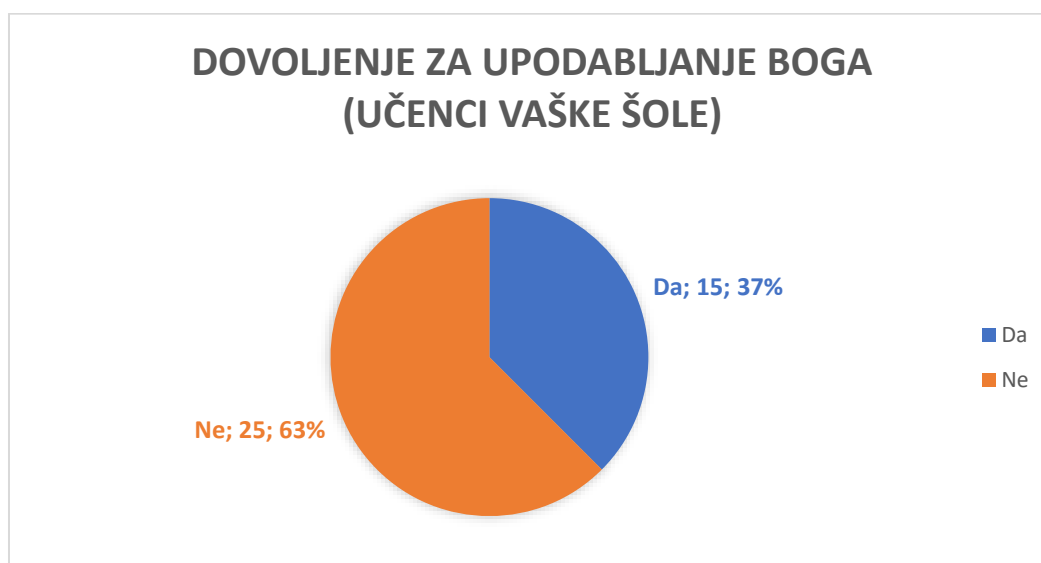
Nadalje me je zanimalo, ali učenci vedo, če je muslimanom oz. komurkoli dovoljeno upodabljati boga Alaha. Na voljo sem jim dala odgovora da ali ne.

Graf 16: Dovoljenje za upodabljanje boga (učenci mestne šole)

Kot je prikazano v grafu 16 je več kot polovica oz. 68 % anketiranih učencev mestne šole izbrala ne, kar pomeni, da v veliki večini anketirani učenci mestne šole vedo, da boga Alaha v islamu ni dovoljeno upodabljati. Ob tem jih je 48 oz. 32 % anketiranih učencev mestne šole odgovorilo, da muslimani lahko upodabljajo svojega boga Alaha. Ob tem moram dodati, da me je presenetilo, kako zgroženi so bili sošolci, učenci muslimani, ko so prebrali to vprašanje, saj niso mogli verjeti, da kdo sploh sprašuje po tem, zanje tako znanem dejstvu, da boga Alaha ni dovoljeno upodabljati.

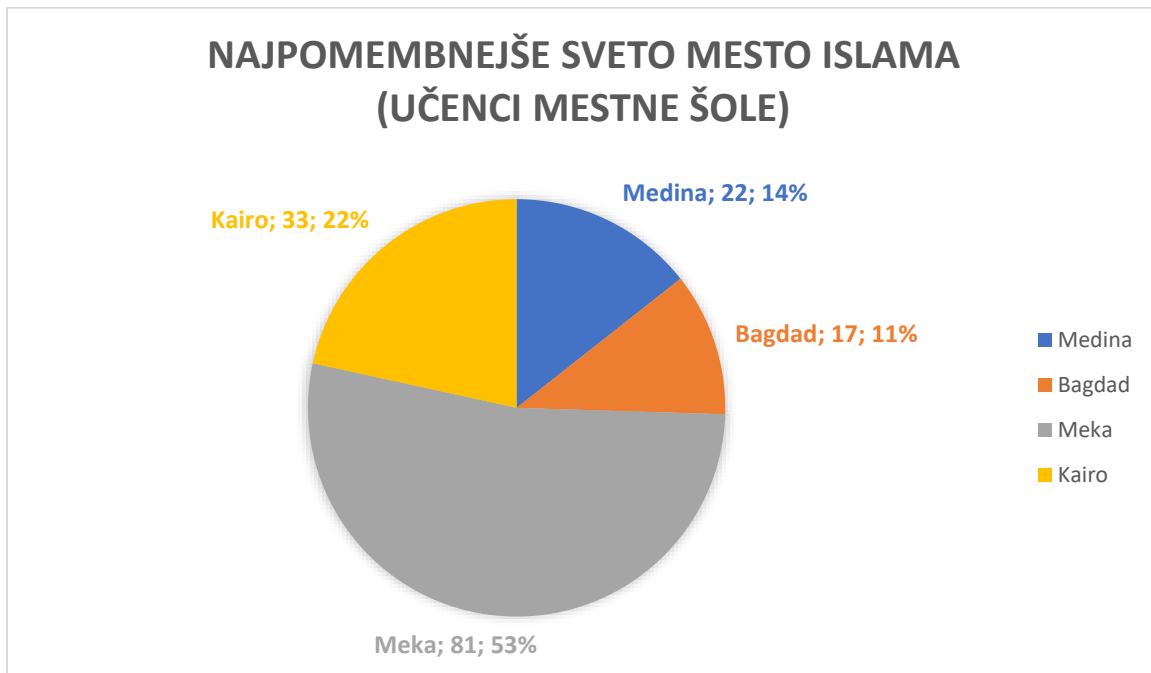
Graf 17: Dovoljenje za upodabljanje boga (učenci vaške šole)

Tudi anketirani učenci vaške šole so najpogosteje izbrali ne, in sicer kar v 63 %, preostanek jih je izbralo da, in sicer le 37 %.

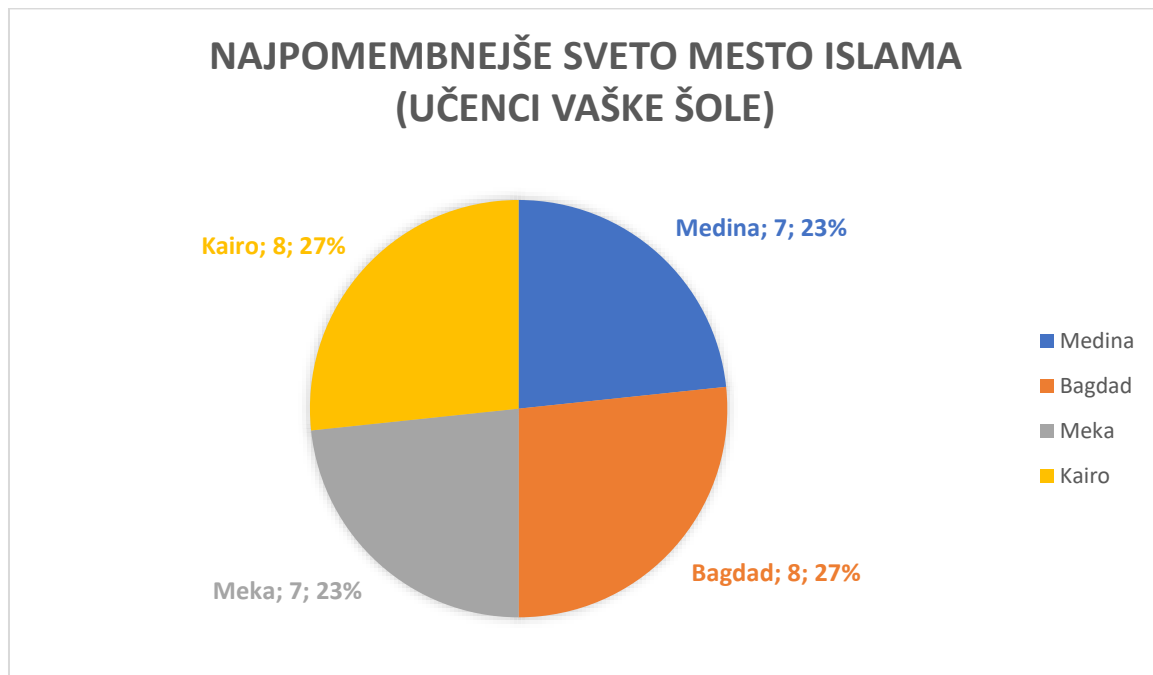
Raziskovala sem še, ali učenci vedo, katero je najpomembnejše sveto mesto islama. Učenci so izbirali med štirimi odgovori, obkrožiti so morali, kateri odgovor je pravilen, na izbiro pa so imeli možnosti Kairo, Medina, Bagdad in Meka. To je prikazano v danem grafu spodaj.

Graf 18: Najpomembnejše sveto mesto islama (učenci mestne šole)

Kot je prikazano v grafu 18 je 53 % anketiranih učencev mestne šole izbralo pravilni odgovor, da je sveto mesto islama Meka. Drugi najpogostejši odgovor je v 22 % bil Kairo, tretji v 14 % Medina in zadnji v 11 % Bagdad.

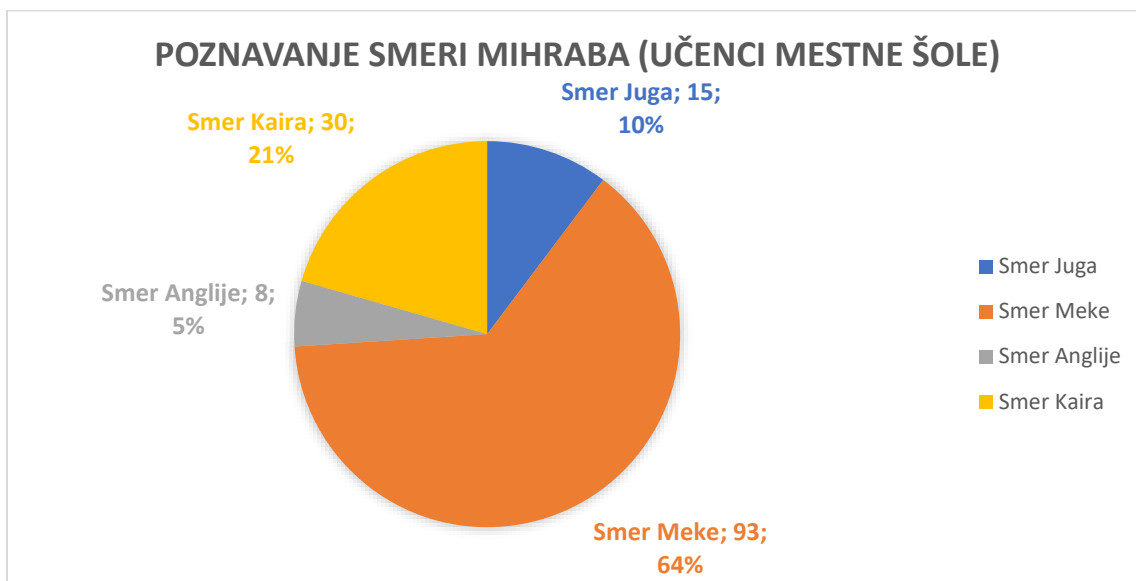
Graf 19: Najpomembnejše sveto mesto islama (učenci vaške šole)

Pri anketiranih učencih vaške šole ni prevladal noben odgovor, v skoraj enakih odstotkih so se učenci odločali za vse štiri dane odgovore. Kot je prikazano, so anketirani učenci vaške šole najpogosteje izbrali Kairo in Bagdad, 27 %, Medino in Meko pa je izbralo 23 % učencev.

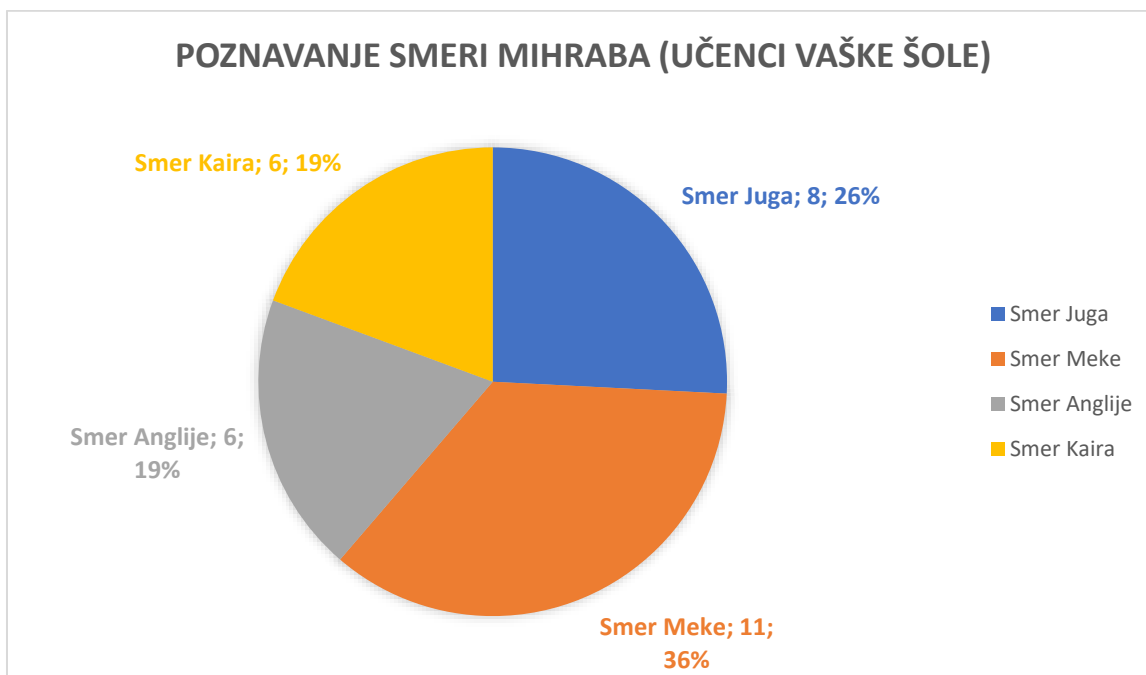
Zanimalo me je še, ali učenci poznajo smer Mihraba. Na voljo so imeli 4 odgovore, med katerimi so morali izbrati pravega, na voljo pa so imeli smer Anglije, smer juga, smer Kaira in smer Meke. Njihovi odgovori so prikazani v spodnjih dveh grafih, ločenih za mestno in vaško šolo.

Graf 20: Poznavanje smeri Mihraba (učenci mestne šole)

Kot je prikazano v grafu 20 je večina anketiranih učencev mestne šole oz. 64 % izbrala pravilni odgovor, smer Meke. Drugi najpogostejši odgovor je bil smer Kaira, in sicer v 21 %. Smer juga so anketirani učenci mestne šole izbrali v 10 % in smer Anglije v 5 %.

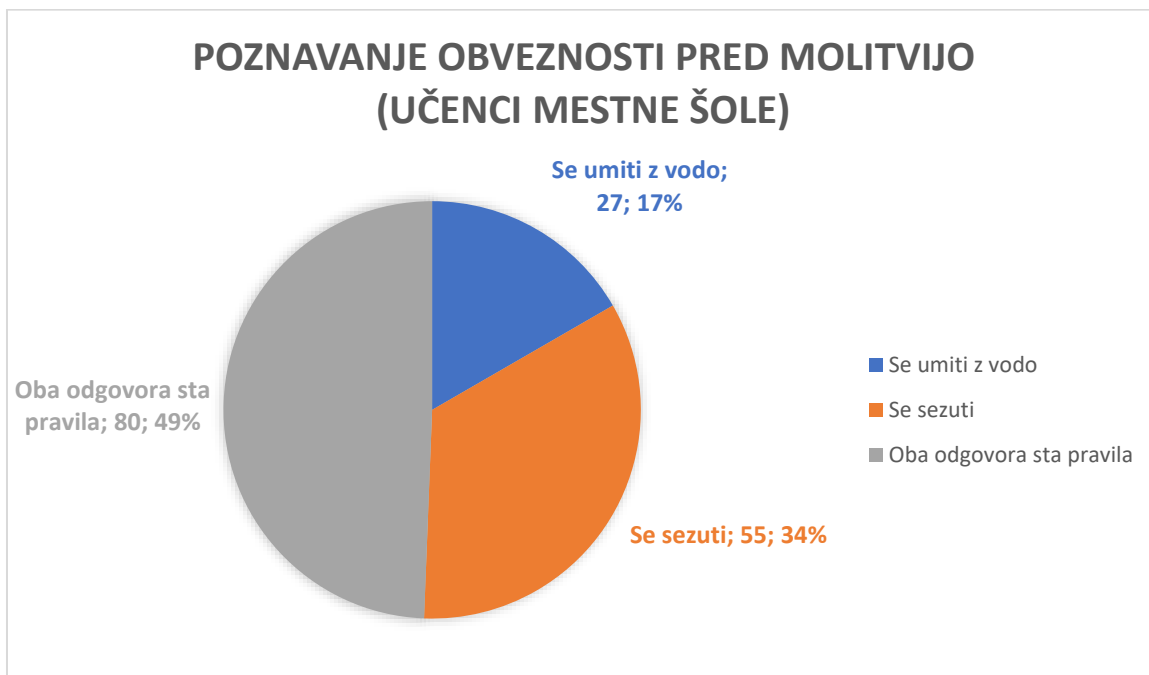
Graf 21: Poznavanje smeri Mihraba (učenci vaške šole)

Prav tako je bil pri anketiranih učencih vaške šole najpogosteje izbran pravilni odgovor smer Meke, vendar le v 36 %, kar je veliko manj kot pri učencih mestne šole. Drugi najpogosteje izbran odgovor je smer juga z 26 %. Najredkeje sta bila izbrana smer Anglije in smer Kaira. Oba odgovora so anketirani učenci vaške šole izbrali v 19 %.

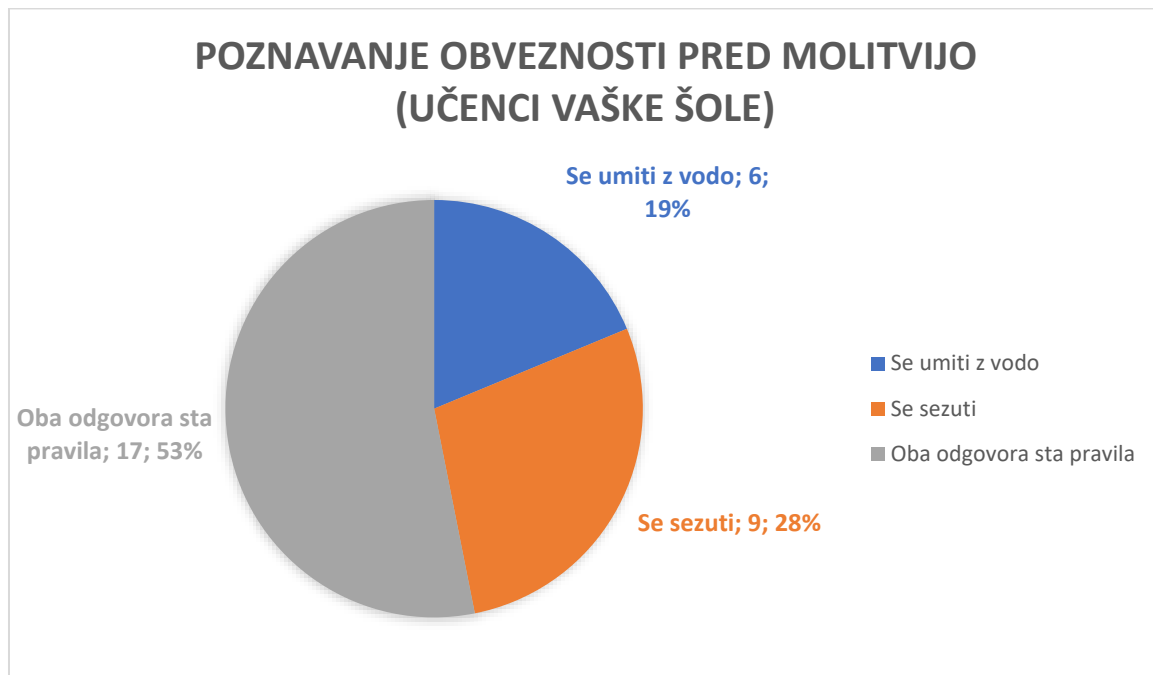
Želela sem preveriti še, koliko učencev pozna obveznosti, ki jih morajo muslimani narediti pred molitvijo. Pri vprašanju zaprtega tipa so izbirali med tremi ponujenimi odgovori: da se morajo umiti z vodo, da se morajo sezuti, da sta oba odgovora pravilna. Njihovi odgovori so prikazani v grafu 22 in 23.

Graf 22: Poznavanje obveznosti pred molitvijo (učenci mestne šole)

Presenetljivo je skoraj polovica oz. 49 % anketiranih učencev mestne šole izbralo, da sta oba odgovora pravilna. Da se je pred molitvijo potrebno sezuti je ocenilo 34 % anketiranih učencev mestne šole. Najmanj 17 % jih je izbralo, da se morajo umiti z vodo.

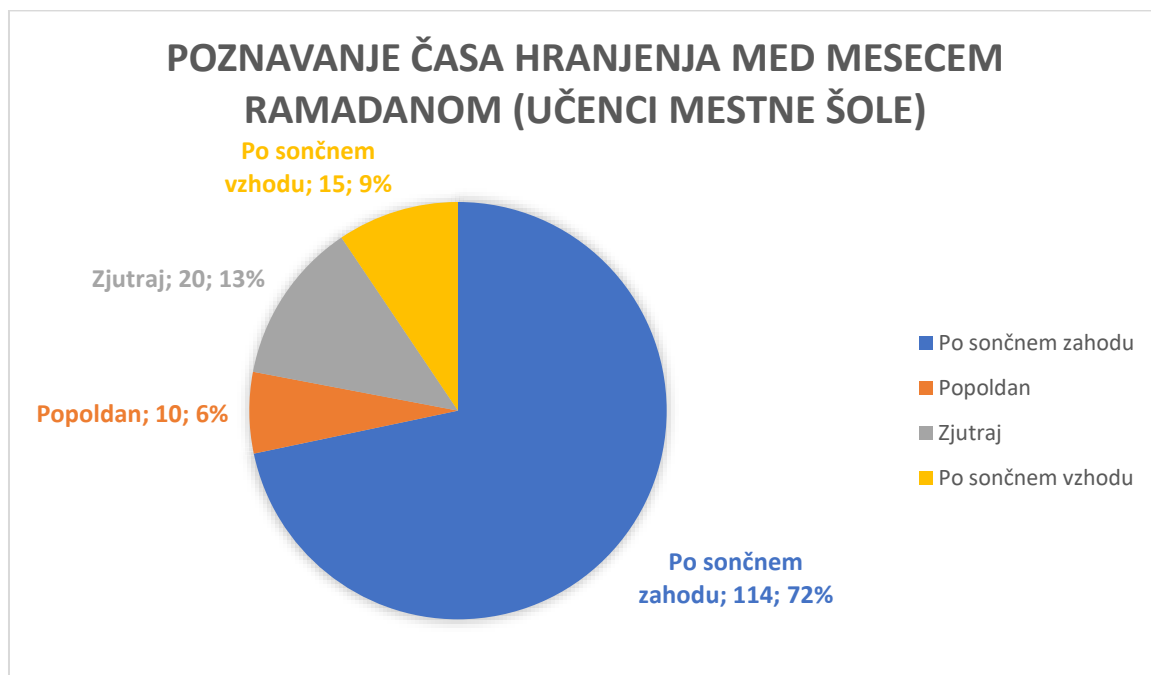
Graf 23: Poznavanje obveznosti pred molitvijo (učenci vaške šole)

Kot je prikazano v grafu 23 je prav tako največ anketiranih učencev vaške šole izbralo, da sta oba odgovora pravilna, in sicer 53 %. Anketirani učenci vaške šole so v 28 % izbrali odgovor, da se morajo sezuti, in 19 %, da se morajo umiti z vodo.

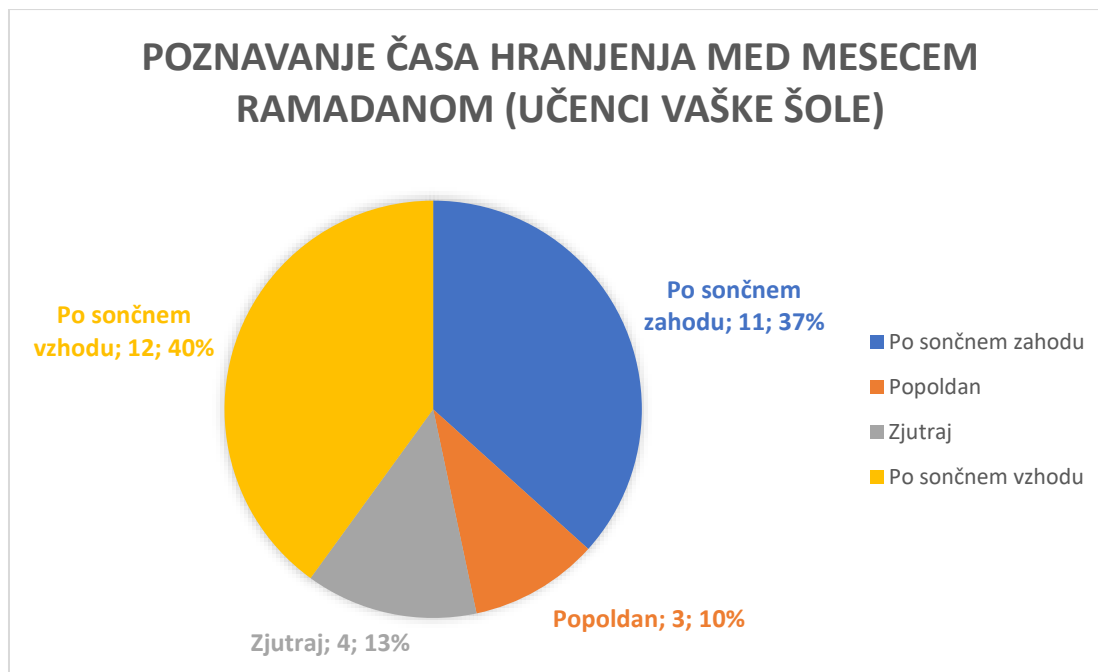
Naprej sem raziskovala, ali učenci poznajo, kdaj je v času ramadana dovoljeno uživati hrano. Prav tako sem jim ponudila odgovore in oblikovala zaprti tip vprašanja. Med možnostmi so bili odgovori zjutraj, popoldan, po sončnem zahodu in po sončnem vzhodu.

Graf 24: Poznavanje časa hranjenja med mesecem ramadanom (učenci mestne šole)

V grafu 24 je prikazano, da so anketirani učenci mestne šole v največji meri oz. v kar 72 % izbrali pravilni odgovor *po sončnem zahodu*. Vsi trije ostali odgovori so bili izbrani v veliko manjši meri, in sicer odgovor *zjutraj* v 13 %, odgovor *po sončnem vzhodu* v 9 % in *popoldan* v 6 %.

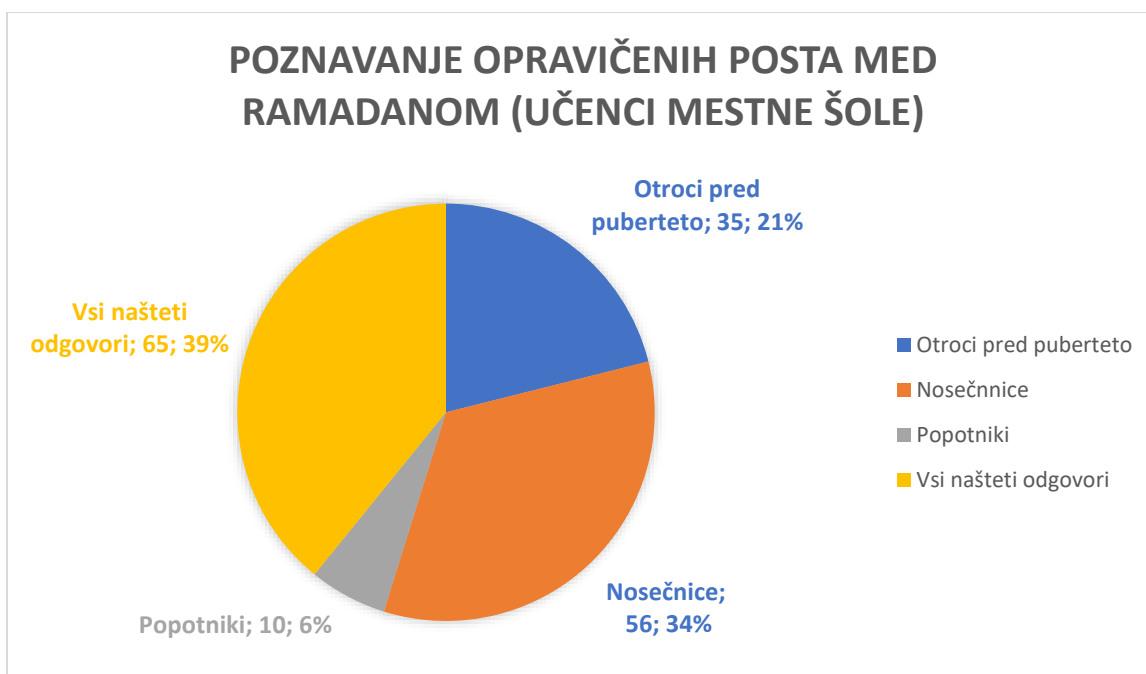
Graf 25: Poznavanje časa hranjenja med mesecem ramadanom (učenci vaške šole)

V primerjavi z anketiranimi učenci mestne šole so anketirani učenci vaše šole v največji meri oz. v 40 % izbrali odgovor po sončnem vzhodu, ki je napačen. Pravilen odgovor po sončnem zahodu so izbrali v 37 %. V najmanjši meri so anketirani učenci vaše šole izbrali odgovora zjutraj, 13 % in popoldan, 10 %.

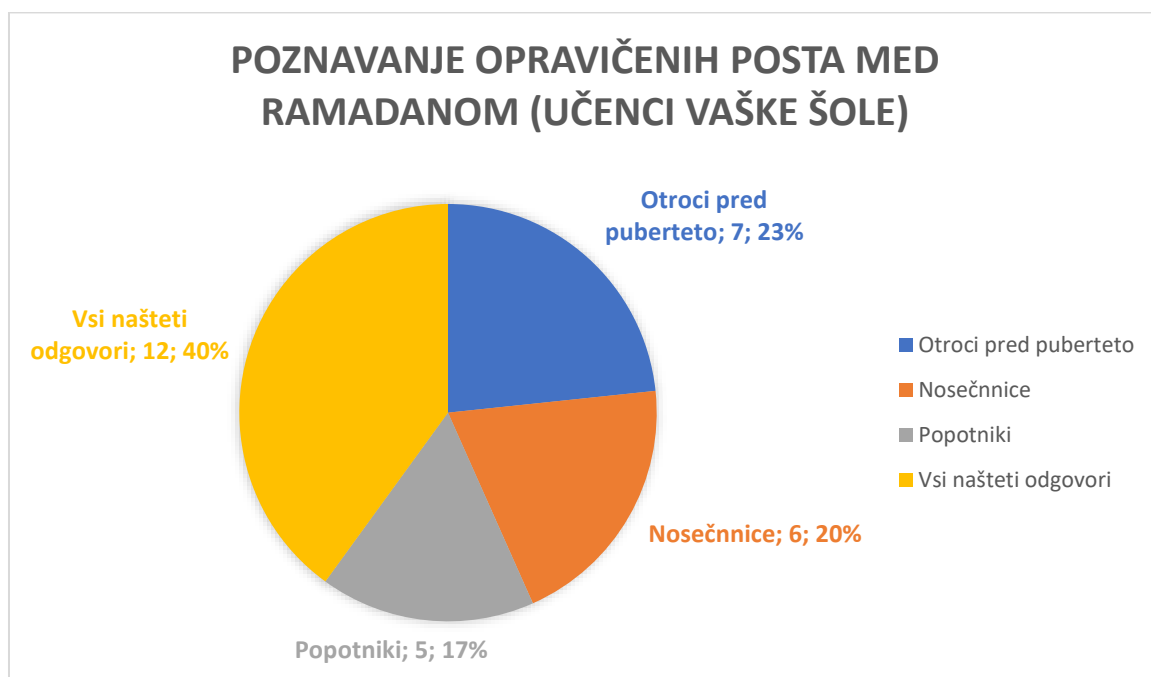
Prav tako povezano s hrano me je zanimalo še, ali učenci vedo, kdo izmed vernikov je opravičen posta med mesecem ramadanom. Na vprašanje zaprtega tipa so učenci izbirali med 4 odgovori, in sicer otroci med puberteto, popotniki, nosečnice in vsi naštetih odgovori so pravilni. Pravilen je bil en sam odgovor in tudi navodilo je bilo, da izberejo samo en odgovor.

Graf 26: Poznavanje opravičenih posta med ramadanom (učenci mestne šole)

Kot prikazuje graf 26 ni odgovora, ki bi bil izbran v veliki večini ali pri več kakor polovici učencev. 39 % je bilo tistih anketiranih učencev mestne šole, ki so izbrali pravilen odgovor, da so vsi odgovori pravilni. Poleg tega pa je kar 34 % anketiranih učencev odgovorilo, da so posta opravičene nosečnice. Prav tako v veliki meri, petina anketiranih učencev (oz. 21 %) je izbralo odgovor otroci pred puberteto. Najmanj anketiranih učencev mestne šole je izbralo odgovor popotniki, in sicer le 6 %.

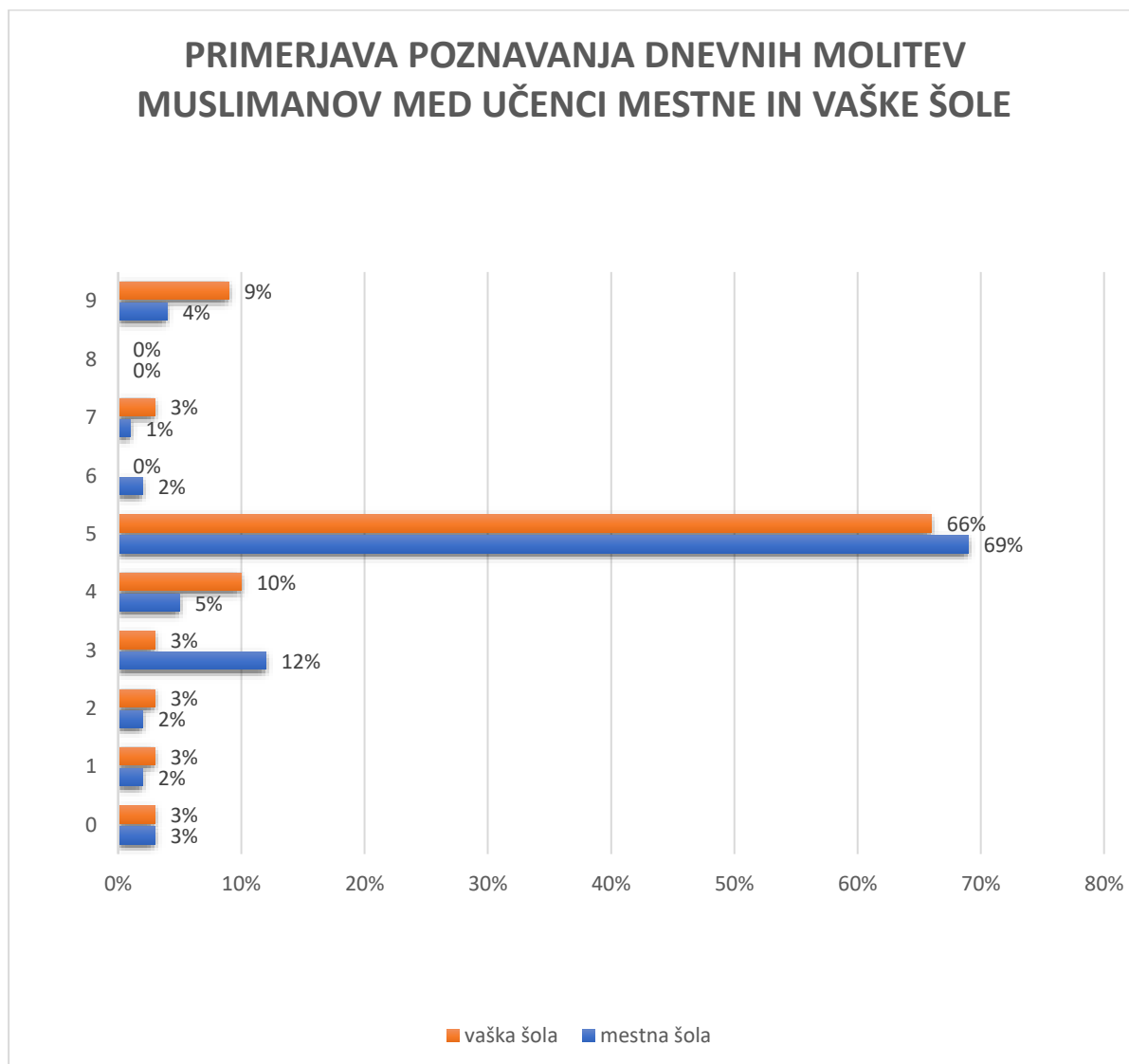
Graf 27: Poznavanje opravičenih posta med ramadanom (učenci vaške šole)

Zelo podobno kakor med anketiranimi učenci mestne šole je bilo pri anketiranih učencih vaške šole. Tudi tukaj so anketirani učenci v največji meri izbrali pravilen odgovor vsi naštetih odgovori. Tega so izbrali v kar 40 %. Drugi najpogostejši odgovor je bil otroci pred puberteto, ki so ga anketirani učenci vaške šole izbrali v 23 %, in tretji najpogostejši, nosečnice, ki so ga izbrali v 20 %. Tudi anketirani učenci vaške šole so v najmanjši meri, le v 17 % izbrali odgovor popotniki.

Kot zadnje sem želela izvedeti še, ali učenci vedo, kolikokrat v dnevu naj bi vsak musliman molil. Učenci so morali izbrati število od 0 do 9, za katerega so ocenili, da je pravilen. To prikazuje spodnji graf, v katerem sem združila podatke za anketirane učence mestne in vaške šole.

Graf 28: Primerjava poznavanja dnevnih molitev muslimanov med učenci mestne in vaške šole

Kot je razvidno v grafu 28, so anketirani učenci mestne in vaške šole največkrat izbrali odgovor 5 dnevnih molitev, in sicer kar 69 % anketiranih mestne in 66 % anketiranih učencev vaške šole. Iz tega sklepam, da je dejstvo, da je obveznih 5 dnevnih molitev, splošno znano in učencem poznano. Ostali odgovori so bili izbrani v veliko manjšem številu. Anketirani učenci mestne šole so kot drugi najpogostejši odgovor izbrali, da so dnevne molitve 3, medtem ko so anketirani učenci vaške šole kot drugi najpogostejši odgovor izbrali, da so dnevne molitve 4.

6.2 INTERVJU

Intervju sem izvedla z muslimanskim duhovnikom Zinaidom Mahmutagićem, imamom, ki vodi Islamsko skupnost Maribor. Ta se nahaja na Teznu, na naslovu Trebušakova ulica 5, Maribor. Zastavila sem mu 6 vprašanj, saj me je zanimalo, kakšen je njegov pogled na vernike v Islamski skupnosti Maribor.

1. Kakšen je vaš naziv, imam? Kaj pomeni? Kako bi ga razložili s svojimi besedami?

Moj naziv je imam in v prevodu pomeni predvodnik. Imam pa je hkrati tudi duhovnik v islamski skupnosti, ki opravlja in vodi molitve.

2. Ali se vam zdi, da je vernikov v vaši instituciji vedno več ali manj? Zakaj menite, da je tako?

Islamska skupnost v Mariboru in okolici je organizirana od leta 1992, tudi pred tem so muslimani živeli na tem območju Slovenije, a ni bilo organizirane skupnosti. Veliko število se jih je doselilo v času vojne v Bosni in Hercegovini, ko so postali del skupnosti in prebivalci našega mesta Maribor.

3. Ali bi lahko rekli, da so mlajši bolj verni od starejših? Zakaj da oz. zakaj ne?

Kdo je bolje veren, mlajši ali starejši, je težko zaključiti, vse je odvisno od tega, ali izhaja iz družine, kjer je vera sestavni del vsakdanjika tako kot pri vsaki veri. Pogosto so mlajši, ki izhajajo iz verujočih družin, tudi sami verni.

4. Ali imate v vaši instituciji za osnovnošolce organizirana srečanja oziroma pouk o veri? Koliko jih sodeluje? Jih je vedno več ali se število zmanjšuje?

V islamski skupnosti imamo organiziran verouk za osnovnošolce, ki ga obiskujejo ob vikendih. Številni otroci obiskujejo verouk v islamski skupnosti in se učijo o svoji veri ter o sožitju z ostalimi.

5. Poznam, da so v islamu elementi, ki jih pozna vsak vernik. Ali so v islamu nekoč še obstajali običaji, ki se jih danes več ne izvaja?

V islamu obstajajo temelji islamskega verovanja, v katere verujemo (v boga, v njegove anjele, knjige, poslance, sodni dan in da se vse dogaja po njegovi volji in določitvi). Hkrati pa verujemo v stebre vere, ki smo jih dolžni opravljati (izpovedovanje vere, molitev, post, zekat in hadž – romanje v Meko).

6. Ali obstajajo v vaši veri obredi, ki so splošno sprejeti in jih opravi res popolnoma vsak vernik?

V islamu smo dolžni opravljati pet dnevnih molitev, se postiti v mesecu ramazanu, dajati zekat (miloščino) in opraviti romanje v Meko, v kolikor za to izpolnjujemo pogoje (duhovne in materialne). Vsak, ki opravlja te obrede, je vernik.

7 INTERPRETACIJA REZULTATOV

Z anketnim vprašalnikom sem želela dokazati razliko pri poznavanju islamske kulture med anketiranimi učenci mestne in vaške šole. Rezultate, prikazane v grafih, bom v tem poglavju podkrepila z odgovori, ki sem jih pridobila v intervjuju z imamom. Ob tem sem se na podlagi rezultatov lotila potrjevanja ali zavračanja zastavljenih hipotez.

Prvo in osrednjo hipotezo, da učenci slabo poznajo islamsko kulturo, sem zavrnila. To dokazujejo rezultati ankete, kjer so anketirani učenci v večini odgovorili na vsa zastavljena vprašanja pravilno oz. je na 64 % vprašanj vsaj polovica vseh anketiranih učencev odgovorila pravilno. Učenci so pravilno odgovorili na vprašanja, kateri jezik je sveti jezik, kdo je prerok boga Alaha, ali religija islam temelji na zbranih besedilih v Koranu, česa muslimani ne smejo jesti, ali lahko upodabljajo boga Alaha, kaj označuje mihrab, kaj mora vernik narediti pred molitvijo, kdaj lahko jedo med mesecem ramadanom in kolikokrat dnevno morajo moliti. Napačno pa so odgovorili na zastavljena vprašanja, kaj ne sodi k petim stebrom islama, katero je najpomembnejše sveto mesto, kdo je imam in kdo so tisti, ki so opravičeni posta med mesecem ramadanom. Tukaj me je presenetilo to, da anketirani učenci niso poznali svetega mesta islama, na drugi strani pa so vedeli, kaj označuje mihrab.

V zanimanju razlike med mestno in vaško šolo sem si zastavila hipotezo, da anketirani učenci mestne šole poznajo islamsko kulturo bolje kot anketirani učenci vaške šole. To hipotezo sem potrdila, saj so učenci mestne šole na vprašanja pravilno odgovorili v 11 primerih, učenci vaške pa le v 6-ih primerih. V primerjavi z učenci vaške šole, so imeli ti več pravih odgovorov le v 3 %, kar se mi zdi zanemarljivo. Anketirani učenci vaške šole so pravilno odgovorili na vprašanja o petih stebrih islama, poznavanju obveznosti pred molitvijo in pri poznavanju opravičencev posta med mesecem ramadanom. Najbolj presenetljivi pa so bili rezultati pri vprašanju, kdo je imam. Med anketiranimi učenci vaške šole nihče ni znal razložiti, kdo je imam, medtem ko je bilo takih anketiranih učencev v mestni šoli 14 %.

Tretjo hipotezo, da se število pripadnikov islamske skupnosti veča, nisem ne zavrgla in ne potrdila. V intervjuju sem sicer izvedela nekaj informacij, vendar ne eksplicitno. Lahko le sklepam na podlagi lastnega opazovanja, kar povezujem s tem, da se vedno več ljudi priseli v našo državo, naše mesto. Predvsem v mesto, kjer so razmere za zaposlitev boljše, zato jih je več kakor na vasi. Za samo potrditev ali zavrnite hipoteze

nimam dovolj podatkov. Ob tem imam sicer poudarja, da pri samem verovanju ni toliko vprašanje starost vernikov, ampak so pomembnejše navade družine, ki pomembno vplivajo na to, ali so tudi otroci verni. To se mi zdi zelo pomembno, saj se strinjam, da je od tega, ali je družina verna, odvisno, če se otrok že od otroštva, morda rojstva, srečuje z običaji in navadami in tako te goji in neguje in sprejema kot nekaj normalnega, navadnega, vsakdanjega.

Nadaljnje hipoteze se nanašajo na to, koliko učenci poznajo posamezne elemente islamske kulture oz. točno, kaj poznajo in česa ne.

Pri vprašanju, kako učenci ocenjujejo svoje znanje posameznih delov islamske kulture, sem si zastavila četrto hipotezo, da bo splošna ocena učencev o poznavanju posameznih delov islamske kulture v povprečju 2. Pri izračunu povprečja poznavanja posameznih delov islamske kulture je skupno povprečje mestne in vaške šole 1,86. Če povprečje zaokrožim, hipotezo potrdim, pri tem pa je potrebno upoštevati, da je povprečje poznavanja posameznih delov islamske kulture med učenci mestne šole 2,2 in med učenci vaške šole 1,5. Učenci mestne šole poznajo praznik ramadan s povprečno oceno 2,7, medtem ko pa učenci vaške šole najboljše poznajo pojem mošeja s povprečno oceno 2,21. Iz tega sklepam, da učenci mestne šole bolje poznajo ramadan, saj je več njihovih sošolcev pripadnikov islamske vere, ki v času praznika ramadana izostanejo od pouka. Rezultati so me najbolj presenetili pri poznavanju hidžaba, in sicer so učenci mestne šole ocenili to poznavanje z 2,5, učenci vaške šole pa le z 1,3, saj učenci mestne šole to srečujejo več v mestu in vsakdanjem življenju kot učenci vaške šole. Učenci vaške šole to slabše poznajo tudi zaradi manjka islamske skupnosti v njihovem kraju in manjšega števila pripadnikov islamske vere na šoli in v kraju.

Naprej me je zanimalo, ali učenci vaške in mestne šole poznajo sveti jezik islama, zato sem si postavila hipotezo, ki se glasi, da učenci poznajo sveti jezik islama. Hipotezo sem potrdila, saj je arabščino izbralo 75 % učencev mestne šole in 66 % učencev vaške šole, kar pomeni, da so v veliki večini vsi izbrali pravilni odgovor. Če primerjamo šoli med sabo, je več učencev mestne šole izbralo pravilen odgovor kot učencev vaške šole, točno 9 % več. To se mi ne zdi tako velika razlika, kljub temu pa bi jo razložila tako, da so učenci vaške šole manj v stiku z islamsko kulturo v primerjavi z učenci mestne šole. Najredkeje izbran odgovor pri učencih mestne šole je bil angleščina z 1 %. Pri učencih vaške šole je bila enako izbrana angleščina, vendar pri 3 %. Učenci

mestne in vaške šole so se skupno strinjali v največ izbranem (arabščini) in najmanj izbranem (angleščini). Edina razlika je bila, da je pri učencih mestne šole bila na drugem mestu najpogosteje izbrana hebrejščina, pri vaških pa je bila hebrejščina na tretjem mestu. Ocenjujem, da je bilo toliko pravih odgovorov z razlogom, da so si učenci obeh šol zapomnili nekaj od pouka etike in ostalih predmetov s takšno vsebino, prav tako pa sodi poznavanje jezika islama kot svetovno znane vere, v področje splošne razgledanosti, kar se od učencev tretje triade osnovne šole tudi pričakuje.

Nadalje me je zanimalo, ali sploh vedo, kdo je prerok boga Alaha. S šesto hipotezo sem predpostavljala, da učenci mestne in učenci vaške šole poznajo preroka boga Alaha. Hipotezo sem potrdila, saj je Mohameda, pravilni odgovor, izbralo kar 90 % učencev mestne šole in 83 % učencev vaške šole. V tem primeru med vaško in mestno šolo skoraj ni bilo razlike, znaša samo 7 %. Je pa bila razlika v najredkeje izbranem odgovoru, ki je bil pri učencih mestne šole Omar z 1 %, pri učencih vaške šole pa Abu Bakra, ki sploh ni bil izbran. Učenci so v večini pravilno odgovorili, saj je to kar osnovni podatek, s katerim se srečujemo, ne glede na to, kje živimo. Učenci ga lahko spoznajo med poukom, če se pogovarjajo s sovrstniki, preko medijev, novic. Pogovarjanje s sovrstniki muslimanske vere je po moji oceni najpomembnejši razlog, zakaj je več učencev mestne šole izbralo pravilni odgovor.

Raziskovala sem tudi, ali učenci poznajo, da je Koran temelj islamske vere. S hipotezo sem predvidevala, da jim je to poznano. Podatki dokazujejo, da učenci v veliki večini vedo, da je Koran temelj islama. Tako sem hipotezo 7 potrdila. Pri učenih mestne šole je ta odstotek kar 78 %, pri učencih vaške šole pa 72 %. Rezultat me ni presenetil, saj ocenjujem, da je to osnovni podatek, ki bi ga naj vsi poznali in bi moral biti odstotek še višji. Tudi glede na to, da se o osnovnih značilnostih vere, kar Koran v islamu je, učimo pri pouku DKE v 7. razredu.

Ker je prehrana v vsakdanjem življenju vsakega posameznika zelo pomembna in nekaj običajnega, vsakdanjega, sem si zastavila osmo hipotezo, da učenci, ki se med seboj skupaj prehranjujejo, vedo, katere vrste mesa muslimani ne jedo. Hipotezo sem potrdila, saj je kar 93 % učencev mestne šole, torej skoraj vsi učenci, izbrali pravilni odgovor, da muslimani ne jedo svinjine. Na drugi strani je odstotek učencev vaške šole, ki so izbrali odgovor svinjina bistveno manjši, le 62 %. Presenetljivo so učenci vaške šole v večjem številu izbrali ostale ponujene odgovore (jagnjetina, govedina,

piščanec). Rezultat je pričakovan, ker imajo učenci vaške šole manj vrstnikov in sošolcev islamske vere kot učenci mestne šole. Učenci mestne šole spoznajo tudi nekatere osnovne podatke, ki se jih niso naučili med poukom DKE, od sošolcev islamske vere.

V islamu obstaja pet stebrov, pet elementov, ki jih je tudi po mnenju imama vsak vernik dolžan opravljati, to velja že od nekdaj. Prav zaradi pomembnosti teh pet stebrov me je zanimalo, ali in v kolikšni meri jih učenci poznajo. Anketno vprašanje sem oblikovala tako, da so učenci med šestimi ponujenimi odgovori izbrali tistega, ki ne sodi zraven. Vsak steber sem v anketi tudi razložila, da učenci ne bi ugibali. Zastavila sem hipotezo, da ne poznajo petih stebrov islama. Ugotovila sem, da učenci res ne poznajo pet stebrov islama, zaradi česar lahko hipotezo potrdim. Tako učenci mestne kot tudi učenci vaške šole so odgovore izbirali naključno. Iz odgovor je razvidno, da noben rezultat ne izstopa. Pravilen odgovor so učenci mestne šole izbrali v 16 %, učenci vaške šole pa v 18 %. Razlika ni statistično pomembna, saj je učencev vaške šole toliko manj.

Zavedam se, da mladostniki poznamo nekaj osnovnih informacij o religiji v svoji okolici, tako da me je zanimalo tudi, ali učenci vedo, kdo je imam. Iz tega razloga sem si tudi postavila deseto hipotezo, da učenci vedo, kdo je imam in bi sami tudi znali besedo pojasniti. O tej besedi smo učenci veliko slišali pri pouku DKE v 7. razredu, zato sem tudi predpostavljala, da jo bodo znali razložiti. Z rezultati ankete sem hipotezo zavrgla, saj ne učenci mestne in ne vaške šole v veliki večini ne vedo, kaj pomeni beseda imam. Ena izmed opaznih razlik je bila, da je 14 % učencev mestne šole ocenilo, da poznajo besedo imam in da jo sami znajo razložiti, medtem ko so vsi učenci vaške šole obkrožili ne. To si razlagam s tem, da je poznavanje islamske kulture med učenci vaške šole toliko manjša zaradi manjše vloge islamske vere na vasi in s tem med učenci vaške šole. Pod to štejem manj učencev in vrstnikov islamske vere in pomanjkanje islamske skupnosti v njihovem kraju in njihovi splošni bližini.

Zelo zanimivo se mi zdi dejstvo, da muslimani svojega boga ne smejo upodabljati, boga Alaha lahko upodabljajo samo z besedami, zato me je zanimalo, ali vedo to tudi drugi. Zastavila sem si enajsto hipotezo, da učenci vedo, da muslimani ne smejo upodabljati svojega boga. Ugotovila sem, da v skoraj dveh tretjinah učenci vedo, da muslimani boga ne upodabljajo. Takih učencev je bilo na mestni šoli 68 %, na vaški pa 63 %. Rezultat me ni presenetil, saj se mi zdi to eden izmed osnovnih podatkov, ki bi

jih vsaka oseba morala poznati že kot splošno razgledanost. Seveda pa smo se kaj o tem tudi učili pri nekaterih predmetih med poukom, npr. pri ZGO, DKE, SLJ.

Podobno kot za upodabljanje boga sem sklepala tudi za sveto mesto islama. Kot element splošne razgledanosti sem pričakovala, da učenci tega poznajo, zato sem si zastavila dvanajsto hipotezo. Da učenci poznajo sveto mesto islama, sem v sklopu potrjevanja oz. zavračanja hipotez zavrgla. Le 44 % vseh učencev, mestne in vaške šole, je odgovorilo, da je Meka sveto mesto. Med učenci mestne šole je bilo teh več kot polovica oz. 53 %, pri učencih vaške šole pa manj kot četrtnina oz. le 23 %. Sveto mesto je po mojem mnenju eno izmed najpomembnejših mest v islamski veri, zato me je rezultat presenetil, predvsem ker sta bila med odgovori pri učencih vaške šole v velikem številu izbrana tudi odgovora Bagdad in Kairo. Za zavrnitev hipoteze in večino napačnih odgovorov je bil po mojem mnenju največji razlog splošno nezanimanje učencev za verstva med poukom in neposlušnost pri predmetih, ki so povezani s temo veroizpovedi. Če bi nas zanimalo, ali sveto mesto islama poznajo učenci mestne šole, bi hipotezo potrdila. Razlika med učenci mestne in vaške šole je bila tukaj velika. Ponovno vidim razlog v tem, da je v mestu več pripadnikov islamske kulture, od katerih se lahko veliko naučimo oz. od njih veliko izvemo.

Ena izmed najpomembnejših stvari v mošeji je mihrab, zato me je zanimalo, ali učenci vedo, katero smer označuje. Tako sem si zastavila trinajsto hipotezo, s katero sem predvidevala, da učenci ne vedo, katero smer označuje mihrab. Podatek se mi ne zdi tako osnovne narave, vendar sem na podlagi rezultatov ankete hipotezo zavrnila, saj je več kot polovica učencev (52 % vseh učencev) označila pravilno smer mihraba. Če primerjamo rezultate mestne in vaške šole, je bilo učencev mestne šole, ki so odgovorili pravilno, kar 64 %, medtem ko je bilo učencev vaške šole, ki so pravilno odgovorili, manj, 36 %. Rezultat potrjuje tudi drugo hipotezo, da učenci mestne šole bolje poznajo elemente islamske kulture kakor učenci vaške šole.

Molitev je ena izmed najpomembnejših dolžnosti vsakega muslimana, vsak bi moral opraviti pet dnevnih molitev, kar se mi zdi kar splošno znano dejstvo, o katerem se tudi veliko govori. Zanimivo pa je zame bilo, kaj morajo narediti verniki, preden začnejo moliti. Tako me je zanimalo, ali to poznajo tudi učenci. Zastavila sem si štirinajsto hipotezo, da učenci vedo, kaj mora narediti vsak vernik pred molitvijo. Hipotezo sem potrdila, saj je več kot polovica vseh učencev oz. 51 % pravilno odgovorilo, da se mora vsak musliman pred molitvijo sezuti in se umiti z vodo. Pri tem vprašanju je bila razlika

drugačna kakor pri večini ostalih vprašanj, saj so učenci vaške šole v večji meri oz. v 49 % izbrali pravilni odgovor. Na drugi strani je 47 % učencev mestne šole izbralo pravilni odgovor. Rezultati me niso presenetili v večji meri, saj je molitev del muslimanskega vsakdanjika, veliko se govori o molitvah in njihovih običajih tudi v medijih. To so po mojem mnenju anketirani učenci spoznali tudi preko spleta, socialnih medijev, filmov.

Med mesecem ramadanom pripadniki islamske vere ne smejo jesti od zore do sončnega zahoda. Zanimivo in za našo kulturo novo dejstvo se mi je zdelo smiselno raziskati, ali učenci to poznajo. Tako sem zastavila petnajsto hipotezo, da učenci vedo, kdaj muslimani med ramadanom lahko jedo. Pravilni odgovor, da muslimani med ramadanom lahko jedo po sončnem zahodu, je izbralo kar 66 % vseh anketiranih učencev. Pravilni odgovor je izbralo kar 72 % učencev mestne šole in le 37 % anketiranih učencev vaške šole. Ne glede na razliko med mestno in vaško šolo sem hipotezo potrdila. Tudi za to informacijo predvidevam, da so jo anketirani učenci pridobili iz medijev, filmov, serij, socialnih omrežij.

S prejšnjim vprašanjem je neposredno povezano tudi naslednje, in sicer me je zanimalo, ali učenci vedo, kdo so muslimani, ki so opravičeni posta med ramadanom. Zastavila sem si šestnajsto hipotezo, da učenci tega ne poznajo. Tega dejstva tudi sama pred pisanjem raziskovalne naloge nisem poznala, zato me je zanimalo, ali jo poznajo drugi vrstniki. Hipotezo sem potrdila, tako da sem pravilno predpostavljala, da tudi drugi ne vedo, da so posta opravičeni otroci pred puberteto, popotniki in nosečnice. To sem potrdila z rezultati ankete, kjer je le 39 % vseh anketiranih učencev izbralo pravilni odgovor. Zanimiva je bila primerjava med odgovori na to vprašanje med učenci mestne in vaške šole, saj je 39 % anketiranih učencev mestne šole in 40 % anketiranih učencev vaške šole izbralo pravilni odgovor, kar pomeni, da je nepoznavanje tega elementa islamske kulture neodvisno od tega, koliko pripadnikov islama živi v bližini učencev. Iz tega sklepam, da učenci med seboj ne govorijo o elementih življenja in vere, ki niso tako vsakdanji, ki ne zaznamujejo posameznikovega vsakdana. Tega se tudi pri predmetih ne učimo, saj gre za podatek, ki je globlji, gre za večjo podrobnost, o čemer pa nismo govorili niti pri predmetu DKE, kjer smo podrobneje spoznavali islam kot religijo vsi učenci v 7. razredu.

Ker je molitev ena izmed najpomembnejših dolžnosti vsakega pripadnika islamske vere, spada tudi med pet stebrov islama, me je zanimalo, ali učenci vedo kolikokrat

dnevno morajo moliti. Iz tega je sledila zastavitev hipoteze, da učenci vedo, da naj bi vsak musliman dnevno molil 5-krat. Dejstvo se mi zdi splošno znano, o tem se veliko govori, je eden izmed osnovnejših podatkov, ki se nanašajo na islam. Hipotezo sem potrdila, saj je kar 69 % anketiranih učencev mestne šole in kar 66 % anketiranih učencev vaške šole izbralo odgovor 5 molitev. Pri tem je zanimivo, da drugi odgovori v večji meri sploh niso bili izbrani ne pri anketiranih mestne šole in ne pri anketiranih vaške šole.

8 DRUŽBENA ODGOVORNOST

Ljudje se bojimo, česar ne poznamo. Veliko stvari iz tega razloga že prvotno zavračamo ali kako drugače na stvari negativno reagiramo. To pomembno vpliva tudi na odnose med sošolci. Če spoznamo drugačnost, druge vere, kulture, njihove navade, običaje, bi jih lažje sprejemali, kot če jih sploh ne poznamo. Z nalogo sem ugotovila, katerih elementov islamske kulture učenci sploh ne poznajo, iz česar sklepam, da bi bilo pomembno, da bi se o religiji islam (pa tudi kateri drugi drugačni od večinske v Sloveniji) morali več pogovarjati. To bi po moji oceni rešilo marsikateri medvrstniški problem oz. učence vzgajalo v tem, da smo ljudje enaki v bistvu, razlike med nami, ki nas razdvajajo, ustvarjamo sami.

Ocenjujem, da sem z nalogo predstavila vidik poznavanja islamske kulture osnovnošolcev, hkrati pa odprla neskončno nadaljnjih možnosti za raziskovanje.

Želim si, da bi nekdo z branjem te raziskovalne naloge lažje razumel islamsko kulturo in jo tudi sprejemal v svojem vsakdanjiku. Nalogo bom predstavila tudi učencem na šoli, tako da bodo tudi oni spoznali nekaj novega o islamski kulturi in s tem lažje razumeli ter sprejemali drug drugega.

9 ZAKLJUČEK

Skozi celotno nalogo sem spoznala veliko novega in se naučila ogromno o islamski kulturi. Ena izmed teh stvari je bila, da sem spoznala, da učenci vedo več o islamski kulturi, kot pričakovano. Poleg tega sem spoznala, da je razlika med poznavanjem islamske kulture med anketiranimi učenci mestne in vaške šole velika. Med pisanjem sem se tudi sama naučila veliko o meni prej neznanih pojmih. Največje presenečenje v vsem tem je bilo, da je bilo na obeh šolah nekaj učencev, ki so o islamu vedeli res zelo malo. Presenetili so me tudi odgovori imama, s katerim sem sodelovala in mi je odgovoril na vprašanja. Ni mi podal nobenih odgovorov, ki bi jasno nakazali odgovore na vprašanja, kot na primer pri številu vernikov.

Moja naloga se komaj dotakne znanja osnovnošolcev, zato je možnosti nadaljnega raziskovanja neskončno. Ob tem imam nekaj predlogov za nadaljnje raziskovanje, kot na primer raziskovanje poznavanja islamske kulture med srednješolci. Lahko bi tudi raziskovali kompleksnejše znanje učencev in dijakov o islamski skupnosti.

Skozi raziskovanje sem spoznala, da bi se lahko na šolah marsikaj spremenilo, glede neznanja učencev o religijah. Učenci ne vedo veliko o verah, ki jim niso tako blizu, predvidevam, da poznajo največ o njim bližnjih. Vede o verah spadajo k splošni razgledanosti, ki jo potrebuje vsaka oseba v življenju. Zato ocenjujem, da bi se v šoli morali malo bolj posvetiti temi religij. Vseeno je to področje, ki pomembno oblikuje družbo, navade, običaje in tudi prehrano in oblačenje. Želela bi si, da bi se vsi učenci v osnovnih pa tudi nato globlje v srednjih šolah mladostniki naučili več o religijah. Ocenjujem, da čeprav je pripadnikov islamske skupnosti v našem kraju po moji oceni vedno več, veliko učencev ne pozna osnovnih informacij o religiji. Lahko bi v večji meri vključili tematiko drugih kultur med predmete spoznavanje okolja, družba na razredni stopnji in med predmete zgodovina, geografija, državlјanska in domovinska kultura in etika na predmetni stopnji. Navade in običaji bi po mojem mnenju lahko bili tudi predmet ur oddelčne skupnosti. Tako bi se naučili več o različnih verah, kulturah, običajih, vsakdanjiku in navadah.

10 PRILOGE

Anketni vprašalnik

ANKETNI VPRAŠALNIK

Pozdravljeni, učenci,
delam raziskovalno nalogo z naslovom **Poznavanje islamske kulture med osnovnošolci**, v kateri me zanima vaše poznavanje kulture islama. Prosim vas, da iskreno odgovorite na spodnja vprašanja. Anketa je anonimna. Rezultate raziskave bom uporabila le za namene raziskovanja.

1. Spol (obkroži):

a) M

b) Ž

2. Razred (obkroži):

a) 7

b) 8

c) 9

3. Šola (obkroži):

a) mestna

b) vaška

4. Oceni svoje poznavanje posameznih delov islamske kulture. V tabeli označi s križcem pred posameznim delom, in sicer pod 1, če ocenjuješ, da je tvoje poznavanje islamske kulture zelo slabo, pod 2, če je po tvoji oceni slabo, pod 3, če si neodločen/-a (ne slabo in ne dobro), pod 4, če je dobro, in pod 5, če je zelo dobro.

	1	2	3	4	5
hidžab					
nikab					
ramadam					
mihrab					
Koran					
5 stebrov islama					
mošeje					

5. Kateri jezik je sveti jezik islama? (obkroži):

a) angleščina

c) turščina

b) arabščina

d) hebrejščina

6. Kdo je **prerok** njihovega boga Alaha? (obkroži):

a) Mohamed

c) Abu Bakra

b) Ali

d) Omar

7. Ali religija islam temelji na zbranih besedilih v Koranu? (obkroži):

a) DA

b) NE

8. Česa **ne** smejo jesti? (obkroži):

a) svinjina

c) govedina

b) piščanec

d) jagnjetina

9. Kaj **ne** sodi k 5 stebrom islama? (obkroži):

- a) Šahada - izjava vere
- b) Salat - pet dnevnih molitev
- c) Džihad - boj za pravo stvar
- d) Zakat - praksa dobrodelnega dajanja
- e) Saum - postenje
- f) Hadž - romanje v Meko

10. Ali veš, kdo je imam? (obkroži):

- a) DA
- b) NE

11. Če si obkrožil/-a DA, na spodnjo črto zapiši razlago, kdo je imam:

12. Ali lahko upodablajo svojega boga? (obkroži):

- a) DA
- b) NE

13. Katero je najpomembnejše sveto mesto islama? (obkroži):

- a) Medina
- b) Bagdad
- c) Meka
- d) Kairo

14. Kaj označuje *Mihrab*? (obkroži):

- a) smer Juga
- b) smer Meke
- c) smer Anglije
- c) smer Kaira

15. Kaj mora obvezno narediti vsak vernik pred molitvijo? (obkroži):

- a) se umiti z vodo
- b) se sezuti
- c) oba odgovora sta pravilna

16. **Kdaj** lahko jedo med mesecem ramadanom? (obkroži):

- a) po sončnem zahodu
- b) popoldan
- c) zjutraj
- d) po sončnem vzhodu

17. Kdo je opravičen postu med mesecem ramadanom? (obkroži):

- a) otroci preden dosežejo puberteto
- b) nosečnice
- c) popotniki
- d) vsi naštetih odgovori

18. Kolikokrat dnevno bi morali muslimani moliti? (obkroži):

- 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9

Hvala za sodelovanje.

11 VIRI IN LITERATURA

11.1 KNJIŽNI VIRI

Verstva sveta, 2009, Ljubljana: Mladinska knjiga založba

O'CALLAGHAN, Sean. 2011. Vplivna verstva sveta: Strnjen vodnik. Koper: Ognjišče

Verstva sveta. 2001. Tržič: Učila

LANGLEY, Myrtle. 1998. Religija. Murska Sobota: Pomurska založba. (Svet okrog nas)

BROWN, Alan in LANGLEY, Andrew. 2004. Kaj verjamem. Radovljica: Didakta

JANKOVIČ, Vladeta. 2000. Resnice, miti in legende: o judovstvu, krščanstvu in islamu. Ljubljana: Modrijan

SMITH, Huston. 1996. Svetovne religije. Maribor: Založba Obzorja

11.2 SPLETNI VIRI

Prazniki (splet). Povzeto: 7. 1. 2023. Dostopno na naslovu: <https://www.islamska-skupnost.si/islam/o-islam/>

Obredno življenje v islamu (splet). Povzeto: 22. 11. 2022. Dostopno na naslovu: <http://www.liturgija.si/wp-content/uploads/2009/11/Muslimani-obredje.pdf>

Islam (splet). Povzeto: 29. 1. 2023. Dostopno na naslovu: https://dijaski.net/gradivo/soc_ref_islam_05

Modna tradicija islama: burka, nikab ali hidžab? (splet). Povzeto 29.1. 2023. Dostopno na naslovu: https://novice.svet24.si/clanek/zanimivosti/55c093d8d9c85/burka-nikab-ali-hidzab_

Moretti, M. Hipoteza ali kako oblikovati dobro hipotezo? Povzeto: 12. 2. 2023. Dostopno na naslovu: <https://statisticneanalize.com/hipoteza-ali-kako-oblikovati-dobro-hipotezo/>.